

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLMOUCI

Přírodovědecká fakulta

Katedra rozvojových studií

**Analýza fenoménu dětské prostituce v
latinskoamerickém regionu ve vybraných zemích**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Radka Cahlíková, M.A., M.Sc.

Autorka: Barbara Lipnerová

Olomouc 2015

Prohlašuji, že jsem uvedenou bakalářskou práci vypracovala samostatně a všechny použité zdroje jsem uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, dne 26. 3. 2015

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala vedoucí mé bakalářské práce, slečně Radce Cahlíkové, M.A., M.Sc., za odborné vedení, cenné rady a připomínky, věnovaný čas, přátelský přístup i trpělivost. Rovněž děkuji své babičce, Boženě Gorcové, za její konstruktivní kritiku a podporu, kterou mi během psaní práce poskytla.

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
Přírodovědecká fakulta
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Barbara LIPNEROVÁ**
Osobní číslo: **R120461**
Studijní program: **B1301 Geografie**
Studijní obor: **Mezinárodní rozvojová studia**
Název tématu: **Analýza fenoménu dětské prostituce v latinskoamerickém regionu ve vybraných zemích**
Zadávající katedra: **Katedra rozvojových studií**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cílem bakalářské práce je popsat a analyzovat fenomén dětské prostituce v Latinské Americe. Bakalářská práce se bude snažit zjistit, jaké faktory ovlivňují výskyt dětské prostituce a jaké jsou její důsledky na dětské prostitutky, a to jak v globálním měřítku, tak i v latinskoamerickém regionu. Z pohledu faktorů přispívajících k dětské prostituci se tato práce zaměří především na identifikaci vztahu mezi chudobou a dětskou prostitucí. Práce komplexně zhodnotí problematiku dětské prostituce ve vybraných státech Latinské Ameriky.

Rozsah grafických prací: **dle potřeby**
Rozsah pracovní zprávy: **10 - 15 tisíc slov**
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**
Seznam odborné literatury:

O'CONNELL DAVIDSON, Julia. Children in the global sex trade. Malden, MA: Polity, 2005, viii, 178 p. ISBN 07-456-2928-8. SERAFINI, Paulo, Della CAVNER a Vincent EGAN. Juvenile prostitution in Brazil: An international call to action on female sex trafficking. International Journal of Gynecology. 2012, vol. 118, issue 2, s. 89-. DOI: 10.1016/j.ijgo.2012.05.001. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0020729212002123> SILBERT, Mimi H. a Ayala M. PINES. Sexual child abuse as an antecedent to prostitution. Child Abuse. 1981, vol. 5, issue 4, s. 407-411. DOI: 10.1016/0145-2134(81)90050-8. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/0145213481900508> VANÍČKOVÁ, Eva. Dětská prostituce. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 135 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 80-247-1138-9. WILLIS, Brian M a Barry S LEVY. Child prostitution: global health burden, research needs, and interventions. The Lancet. 2002, vol. 359, issue 9315, s. 1417-1422. DOI: 10.1016/S0140-6736(02)08355-1. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0140673602083551>

Vedoucí bakalářské práce: **Radka Cahlíková, M.A., B.A.**
Katedra rozvojových studií

Datum zadání bakalářské práce: **7. května 2014**
Termín odevzdání bakalářské práce: **16. dubna 2015**

L.S.

prof. RNDr. Ivo Frébort, CSc., Ph.D.
děkan

doc. RNDr. Pavel Nováček, CSc.
vedoucí katedry

V Olomouci dne 7. května 2014

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na analýzu fenoménu dětské prostituce jako globálního problému. Snaží se zejména analyzovat soudobou situaci v regionu Latinské Ameriky, avšak zajímá se i o prostituční dějiny a současné trendy okolo dětské prostituce ve světě. Práce rovněž řeší její legislativní stránky v České republice, Evropské unii i mezinárodním fóru. Dále identifikuje možné příčiny a následky dětské prostituce, a to na obecné úrovni i v Latinské Americe, což demonstruje na dvou zvolených latinskoamerických zemích, Brazílii a Kubě. V konečném důsledku tato bakalářská práce nabízí taktéž posouzení situace dvou zmíněných zemí a navrhuje určitá doporučení pro zlepšení stávající situace.

Klíčová slova: dětská prostituce, Latinská Amerika, Brazílie, Kuba, příčiny prostituce, následky prostituce, děti

ABSTRACT

This bachelor thesis is focused on analysis of the phenomenon of child prostitution as a global problem. It particularly tries to analyse the present situation in Latin America region, however, it is also interested in the history of prostitution and current trends about child prostitution in the world. The thesis is also concerned with its legislative framework in the Czech republic, the European Union as well as in the international forum. Furthermore, it identifies possible causes and effects of child prostitution on general level and in Latin America, that is demonstrated on two specific countries, Brazil and Cuba. Finally, this bachelor thesis also offers evaluation of situation of the two mentioned countries and proposes specific recommendation for improvement of current situation.

Keywords: Child prostitution, Latin America, Brazil, Cuba, Causes of prostitution, Effects of prostitution, Children

OBSAH

Seznam tabulek.....	10
Seznam použitých zkratk 11	11
Úvod	12
1. Prostituce ve světě.....	14
1.1. Dějiny prostituce.....	15
1.1.1. <i>Formy prostituce</i>	15
1.2. Současnost a prostituce	16
1.2.1. <i>Dětská prostituce dle světových teritorií</i>	18
1.2.2. <i>Komerční sexuální zneužívání dětí – definice a formy</i> ... 19	19
1.3. Dětská prostituce v Latinské Americe	21
1.3.1. <i>Současná situace</i>	21
1.3.2. <i>Faktory přispívající k dětské prostituci</i>	21
1.3.3. <i>Právní ukotvení dětské prostituce</i>	24
2. Právní aspekty dětské prostituce.....	25
2.1. Legislativní rámec dětské prostituce na úrovni České republiky	26
2.2. Legislativní rámec dětské prostituce na úrovni Evropské unie	28
2.3. Legislativní rámec dětské prostituce na mezinárodní úrovni	29
3. Příčiny prostituce.....	31
3.1. Chudoba.....	31
3.1.1. <i>Děti ulice</i>	32
3.1.2. <i>Děti na útěku</i>	33
3.1.3. <i>Konzumní prostituce</i>	33
3.2. Dysfunkční rodinné prostředí	34
3.3. Osobní zkušenost se sexuálním zneužíváním v období dětství	35
3.4. Globalizace a sexuální turismus	36
3.5. Dítě jako oběť válečného konfliktu	37
3.6. Další rizikové faktory	38
4. Následky prostituce	41
4.1. Sexuálně přenosné nemoci	43
4.1.1. <i>Infekce HIV</i>	44
4.1.2. <i>Sexuální a reprodukční zdraví</i>	45
4.2. Rizikové těhotenství	46

4.3. Psychické trauma	46
4.3.1. <i>Stres</i>	47
4.3.2. <i>Posttraumatická stresová porucha</i>	48
4.3.3. <i>Sebevražedné chování</i>	48
4.4. Závislost na návykových látkách	49
4.5. Fyzické násilí	49
4.6. Zdraví novorozenců prostituujících matek	50
5. Případové studie	51
5.1. Brazílie	51
5.1.1. <i>Právní uchopení prostituce</i>	51
5.1.2. <i>Současná situace</i>	52
5.1.3. <i>Faktory přispívající k dětské prostituci</i>	53
5.1.4. <i>Sexuální obchod</i>	53
5.2. Kuba	54
5.2.1. <i>Právní uchopení prostituce</i>	55
5.2.2. <i>Současná situace</i>	55
5.2.3. <i>Faktory přispívající k dětské prostituci</i>	56
5.3. Zhodnocení situace	57
5.3.1. <i>Doporučení autorů</i>	58
Závěr	60
Seznam literatury	61
Knižní zdroje	61
Odborné články	62
Internetové zdroje	63

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1	17
Tabulka 2	25
Tabulka 3	27
Tabulka 4	42
Tabulka 5	45

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ECLAC	Economic Commission for Latin America and the Caribbean <i>(Hospodářská komise pro Latinskou Ameriku a Karibik)</i>
ECPAT Purposes	End Child Prostitution, Child Pornography and Trafficking of Children for Sexual <i>(Konec dětské prostituci, dětské pornografii a obchodování s dětmi pro sexuální účely)</i>
ESCAP	Economic and Social Commission for Asia and the Pacific <i>(Ekonomická a sociální komise pro Asii a Tichomoří)</i>
EU	European Union <i>(Evropská unie)</i>
HBV	Hepatitis B virus <i>(Hepatitida typu B)</i>
HIV	Human Immunodeficiency Virus <i>(Virus lidské imunitní nedostatečnosti)</i>
HPV	Human papilloma virus <i>(Lidský papilomavirus)</i>
OSN	Organizace spojených národů
PTSD	Posttraumatická stresová porucha
UNICEF	United Nations Children's Fund <i>(Dětský fond Organizace spojených národů)</i>
ZDVOP	Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

ÚVOD

Dětská prostituce je celosvětovým problémem, nejvíce spojován s touto otázkou je však asijský region. Nicméně je třeba si uvědomit, že zmiňovaný fenomén je všudypřítomný. Nachází se i v Evropě i samotné České republice. Tato práce má však poukázat na závažnost situace v Latinské Americe.

Téma dětské prostituce se již nějakou dobu na mezinárodním fóru diskutuje, avšak stále není ochrana postačující. Na celém světě jsou nyní miliony dětí obětí komerčního sexuálního zneužívání. Někde je dokonce tento problém stále popírán, a tak nepříznivý stav přetrvává a jeho oběti se stále nemohou dočkat řešení ani prevence.

K analýze dětské prostituce jsem si vybrala latinskoamerický region především kvůli mému dlouhodobému zájmu o španělský jazyk a hispánskou kulturu. Dětská prostituce je zároveň téma, jež poutá pozornost, avšak většina populace se již hlouběji nezajímá, co přesně tomuto problému předchází a jaké jsou možnosti řešení.

Předkládaná bakalářská práce si klade za cíl popsat fenomén dětské prostituce, identifikovat hlavní faktory přispívající k prostituci, přičemž z tohoto pohledu práce zkoumá především možnou korelaci mezi chudobou a dětskou prostitucí. Dále práce analyzuje možné dopady prostituce na její oběti. Na závěr se pokusím o celkové zhodnocení situace, a zároveň tak přispět k celkovému chápání dětské prostituce, jak ovlivňuje děti jako oběti a co je vlastně k prostituci vede.

Pro potřeby této práce jsem zvolila rešeršně – kompilační metodu, přičemž budou použity jak zdroje internetové, tak i knižní. Všechna literatura se dělí do tří základních jazyků: českého, anglického a španělského. K nejrelevantnějším použitým zdrojům patří zejména práce Evy Vaníčkové, Reného Milfaita a rovněž webové stránky Informačního centra OSN v Praze nebo UNICEFU. Z anglického prostředí potom zejména mezinárodní organizace ECPAT, jež se přímo zabývá komerčním sexuálním vykořisťováním dětí a neocenitelní jsou taktéž autoři Brian Willis a Barry Levy.

Práce má však také svá omezení. Jednak je daný doporučený rozsah práce, jenž jistým způsobem limituje zkoumání určitých aspektů skutečně do hloubky, jednak je otázkou spolehlivost nalezených údajů, a to zejména z důvodu problematického monitoringu. Významnou roli zde hrají především legislativní normy a samotný postoj země k dětské prostituci, a také princip ilegality této činnosti. Právě ilegality vrhá na danou záležitost temný závoj, pod nějž je neskutečně vidět všechny okolnosti, proto se nespočet autorů uchyluje k odhadům.

Co se týče obsahu práce, první kapitola seznamuje čtenáře zejména se všeobecnými záležitostmi, jako je krátká historie prostituce a její současná podoba. V závěru kapitoly práce předkládá nástin situace přímo z latinskoamerického regionu.

Ve druhé kapitole se řeší především legislativní uchycení dětské prostituce, a to hned na třech úrovních. První úroveň tvoří Česká republika, neboť i ta je členem mezinárodního společenství. Poté jsou uvedeny právní opatření Evropské unie a konečně i legislativní kroky mezinárodního přesahu.

Třetí kapitola nabízí výčet pravděpodobných příčin dětské prostituce. Nejvíce diskutována je zejména chudoba. Dále se analyzuje také například vliv dysfunkčního rodinného prostředí nebo rizikový život dětí ulice.

Čtvrtá kapitola je trochu sondou do dětské duše. Zabývá se důsledky prostituce na děti v psychické i fyzické rovině. Největší pozornost je věnována sexuálně přenosným nemocem, neboť jimi jsou ohroženy i ještě nenarozené děti.

Pátá, poslední kapitola, se zabývá již konkrétními zeměmi a snaží se identifikovat rozsah dětské prostituce a její příčiny. V závěrečné podkapitolce se nachází zhodnocení celé situace včetně následných doporučení od různých autorů.

Citace jsou uvedeny přímo v textu práce, jejichž úplné znění lze nalézt v citačním aparátu v samém závěru práce. V textu jdou rovněž pro lepší orientaci použity tabulky a zkratky, jejichž význam je objasněn v Seznamu použitých zkratk.

1. PROSTITUCE VE SVĚTĚ

Prostituce bývá často označována za nejstarší řemeslo světa, formovala se spolu se společností a výjimkou není ani její proniknutí do náboženských obřadů. Tento specifický druh podnikání s vlastním tělem existoval po celou dobu lidského pokolení, lze s trochou nadsázky říci, že se zrodil spolu s člověkem. Pierre Duffour (2003) přímo uvádí: *„Prostituce však mohla povstat už tenkrát: žena svolila být muži po vůli i bez sdílení jeho lásky za kus zabité zvěřiny nebo chycenou rybu, kterou od něho dostala, za třpytivou mušli, lesklé ptačí pero, za zářivý kámen se podvolila bez touhy a dráždění bezuzdnosti práv lásky. Tato divoká prostituce je, jak je vidět, starší než každé náboženství a každý zákon a přece žena nepodléhala v tomto pravěku lidského dětství žádnému nucení, nýbrž činila to z vlastní svobodné vůle, z vlastní volby a hrabivosti.“*. Fenomén prostituce je zde přítomen z různých příčin, ale téměř vždy má jedno společné, sexuální pracovníci a pracovnice jsou velmi často marginalizovanou subkulturou společnosti. Chápání a celkové pojetí tohoto globálního problému se však může teritoriálně lišit podle politických, sociálních, ekonomických, ale i náboženských poměrů. (Cabrera Fadul, 1998)

Hovoří-li se o dětské prostituci, jedna z definic říká, že jde o *„zjednání nebo nabízení služeb dítěte k provádění sexuálních aktů za peníze nebo jakoukoliv jinou odměnu“* (Milfait, 2008). Nutno dodat, že v tomto případě se definice poměrně shodují. Pokusy o vymezení samotné podstaty prostituce je však mnohem složitější. Ernest Borneman (1994) ve své Encyklopedii sexuality říká, že prostituce je *„finančně motivovaný prodej vlastního těla pro sexuální účely“*. Definice mnohem staršího data, jsou daleko různorodější. Příklad z roku 1835 zní: *„úplné oddání se smilstvu“*, a ještě dřívější, poněkud všeobecná formulace: *„zhýralý způsob života“* (Duffour, 2003). Jak lze vidět, starší definice jsou poměrně nepřesné a přespříliš široké. Lze zde spatřit jisté prolínání pojmů prostituce a promiskuita. Novodobé nazírání však považuje stírání těchto rozdílů za nepřijatelné.

Organizace spojených národů definuje dítě jako *„každou lidskou bytost mladší 18 let“*, což je poměrně významná formulace z pohledu právní ochrany dětí a vnímání dětí jako osobností vůbec, neboť jde o první podobný počin. Toto vymezení je obsaženo v Úmluvě o právech dítěte a navazuje na dlouhou tradici v podobě dřívější Charty práv dítěte a ženevské Deklarace práv dětí. (ICV.VLADA, 2009)

Z historického hlediska je poměrně nesnadné sledovat trendy v oblasti dětské prostituce, a to převážně z důvodů demografických, kdy se měnila věková struktura obyvatelstva, stejně jako pohled na dítě a vnímání jeho duševní zralosti, s čímž je spojená také

existence dětského období. Proto pohled očima dnešního člověka s novodobými znalostmi a určitými zvyklostmi může být lehce zavádějící, přesto si tato kapitola klade za cíl tuto choulostivá zákoutí lidských dějin prozkoumat blíže, a to včetně aktuálního světového i latinskoamerického dění na poli dětské prostituce.

1.1. Dějiny prostituce

První zmínka o prostitutce se v literární podobě objevuje v mezopotamském díle starém zhruba čtyři tisíce let. Je nazván po hlavní postavě, Gilgamešovi, a jako prostitutka zde vystupuje bezejmenná kněžka. Epos o Gilgamešovi vznikl ve starobabylonské době, to znamená 1 800 let př. n. l., lze ho tedy pokládat za vůbec nejstarší dochovaný příběh o prostituci. Zmiňované dílo však není vážný historický pramen, jeho posláním je vykreslit soudobé společenské poměry. (Ringdal, 2000)

1.1.1. Formy prostituce

V praxi lze rozdělit prostituci na tři základní formy, a to prostituci pohostinnou, posvátnou a legální, tedy zákonem uznanou. Tyto podoby prostituce lze vypořádat v celých dějinách lidstva. (Duffour, 2003)

Prostituce pohostinná byla součástí celkové pohostinnosti k bližnímu. Pohostinnost se začala naplno projevat v době, kdy lidé začali žít v kmenech a osamělí lovci se pohybovali v lesích či neznámém terénu, a zároveň pociťovali touhu usednout k ohni se svými druhy. Z pohostinnosti se stal zvyk a nepsaný zákon, jenž měl pozitivní dopad na celou společnost. Lidé se tak mohli spolehnout, že u cizích vždy najdou útočiště. K tomu panovalo přesvědčení, že cizinec, který se náhle zjevil před dveřmi, mohl být převlečený bůh, neboť se věřilo, zvláště v Indii, Egyptě a Řecku, že bohové často přijímají lidskou podobu, chodí po světě a poznávají život smrtelníků. Proto si návštěv lidé považovali: *„Host byl ctěn a s radostí přijímán, jeho příchod byl považován za dobré znamení, jeho pobyt pod střechou přinášel štěstí. Za tento šťastný vliv, který s sebou přinášel a který po sobě zanechal všude, kde se zdržoval, musel být odměněn, a proto hostitelé užili všech prostředků, aby se mu zalíbili a pobyt mu zpříjemnili.“* To znamená, že kdokoliv, kdo překročil práh domu, a nezáleží, zda se jednalo o udatného muže či zanedbaného žebráka, stával se rovný pánovi domu a měl nárok na veškerou pohostinnost, a to i ve formě jeho manželky. (Duffour, 2003) Féničané například byli ochotni nabídnout i panenství své dcery (Vaníčková, 2005). Po noci strávené s dívkou hostitele obvykle host nabídl druhého dne při odchodu dar. Žena však mohla obdržet i jiné výhody, a to slavné boží potomky a očištění od samotného boha (Duffour, 2003).

Prostituce posvátná se zrodila téměř ve stejnou dobu jako pohostinná. Hlavní úlohou této prostituce byla oběť bohům. „*Jakmile se z bázně před přírodními jevy zrodilo náboženství, jakmile hrom a blesk, bouře, zemětřesení a vzedmuté vlny zavadaly příčinu k vynálezu bohů, nabídla se těmto hrozným a nesmiřitelným bohům i oběť a jejich kněz si na tyto oběti činil nárok, protože bohové je spotřebovat nemohli.*“ Lidé tak ze strachu před bohy, a zároveň z touhy po požehnání a hojnosti, obětovali bohům to nejcennější, co byli schopni nabídnout. Často se jednalo o luxusní předměty, kvalitní potraviny, ale i tělo ženy. Zde šlo o oběť spojenou s panenstvím mladé dívky nebo cudnost zralé ženy. V Indii dokonce panny obcovaly s modlami, často se sochami obdařenými údy. Do prostředí posvátné prostituce časem pronikl určitý řád, tajemno, stala jakýmsi prazvláštním zvykem a zakořenila se v kultech různých bohů, kteří ji dokonce vyžadovali. (Duffour, 2003)

Tímto způsobem se začala prostituce promítat také do zákona. Od té doby více či méně podléhá legislativě, ta se však liší dle regionů i časových období. Například při nástupu křesťanství byl naopak kladen důraz na cudnost a věrnost, čili problematika prostituce se spíše odsunula do pozadí, pryč z dosahu očí běžných lidí (Vaníčková, 2005).

1.2. Současnost a prostituce

Dnešní formy prostituce se v mnohém změnily, a zároveň v mnohém zůstaly zachovány, záleží samozřejmě na úhlu pohledu i geografické poloze regionu. Zejména v bohatších oblastech západu jsou práva dítěte přísně chráněna zákonem, avšak v odlehlejších oblastech třetího světa stále existují praktiky, kdy je dítě chápáno především jako pracovní síla nebo rituální oběť, a dětská prostituce je tak legitimizována. Například v určitých komunitách, kde zákony proti dětské prostituci nejsou vůbec prosazovány, je možné své dítě ve vzácných případech i obětovat vůdci kmene, a vykoupit se tak ze svých hříchů. (Willis, Levy; 2002) Jinde zase převládá přesvědčení, že malé děti jsou více odolné proti nakažení HIV a jiných sexuálně přenosných nemocí, ba dokonce jsou „lékem“ proti těmto chorobám. Není to však pravda, děti jsou naopak náchylnější k pohlavním nemocem, neboť jejich tkáň se velice lehce poškodí. V Thajsku například dosahuje nakažení virem HIV mezi dětmi až padesáti procent. Velkým problémem je, že jakmile tuto skutečnost jejich pasák zjistí, většinou testováním, aniž by o tom děti věděly, obvykle je pošle okamžitě domů, kde nemají přístup k základní zdravotní péči. Místní obyvatelé navíc nemají zkušenosti s touto nemocí, což jen přispívá k jejímu šíření. Venkovské oblasti tak začínají být stále více ohroženy, přičemž v rozvojovém světě žije na venkově stále zhruba šedesát pět procent obyvatel.

(Sachs, 1994) Prostituce se většinou objevuje i při ozbrojených konfliktech. Nepříznivými podmínkami, které s sebou přináší hlad, utrpení a rizika, jsou někdy ženy a dívky přinuceny vyměnit svá těla za potravu a bezpečí. V takových situacích, kdy se pomalu hroutí celý systém, je potom logicky daleko jednodušší porušovat morální pravidla. Četná jsou tak i znásilnění, přičemž děti z těchto nechtěných početí jsou velmi zranitelné, často musí čelit odmítnutí a jejich život může záhy končit smrtí. (Bardin, 2005)

K současné dětské prostituci tedy přispívá mnoho faktorů, mezi nimiž jsou například mylná přesvědčení o dětské imunitě, chudoba, etnický původ, diskriminace na základě pohlaví, v neposlední řadě se k dětské prostituci váže i poměrně nový termín – sexuální turismus. Jedná se tedy o směs sociálních, kulturních i ekonomických okolností, která jistým způsobem vytváří příznivé podmínky pro existenci prostituce.

Odhady o tom, kolik dětí se pohybuje v sexuálním průmyslu, se značně liší. Willis a Levy (2002) ve své práci předpokládají až deset milionů nezletilých, přičemž roční přírůstek činí zhruba jeden milion dětí. Poněkud střízlivější údaje nabízí Vaníčková (2005), jež hovoří o pěti stech tisících až milionu dvou stech tisících dětech, z nichž nejméně tři sta jsou chlapeci mladší šestnácti let. Dále poukazuje na fakt, že většina dětí se ocitá v prostituci ještě před čtrnáctými narozeninami. Bardin (2005) obdobně odhaduje počet dětí živících se prostitucí na nejméně milion osm set tisíc Více informací nabízí tabulka 1.

Tab 1 Číselné odhady prostituujících dětí ve světě

Země	Odhadovaný počet dětí využívaných k prostituci
Bangladéš (Dháka)	10 000
Brazílie	100 000 – 500 000
Kambodža	5950
Čína	200 000
Kolumbie (Bogotá)	5000 – 7000
Dominikánská republika	25 500
Indie	400 000 – 575 000
Indonésie	42 000
Nepál	28 000 – 40 000
Nizozemí	1000
Pákistán	20 000 – 40 000
Paraguay	26 000
Filipíny	40 000 – 100 000
Rusko	20 000 – 30 000
Taiwan	40 000 – 60 000
Thajsko	200 000
USA	300 000
Venezuela	40 000
Vietnam	8000 – 20 000

Zambie	70 000
--------	--------

Zdroj: Willis, Levy; 2002

1.2.1. Dětská prostituce dle světových teritorií

Dětská prostituce, jakkoliv se proti ní svět snaží bojovat, je skutečně globální problém. Z evropského hlediska jsou nejvíce postižené státy východní Evropy, jelikož právě ze zemí bývalého Sovětského svazu a Jugoslávie přichází prodávat své tělo nejvíce děti. Jejich cílovou destinací bývá nejčastěji Nizozemí, Německo, Anglie či Itálie. V současné době se mezi tyto země řadí i Česká republika (Vaníčková, 2005).

Pro Afriku je nejtypičtější zemí prostitutek Keňa, odhaduje se, že je zde na deset až třicet tisíc dětí živících se prostitucí, ačkoliv experti operující přímo na místě hovoří o číslech daleko vyšších. Mezi další významné země v tomto regionu patří například Uganda, Tanzanie nebo Zambie. Problémem je, že dítě zde plní funkci dodatečné pracovní síly, a tak jsou běžně zaměstnávány jako výpomoc v domácnostech nebo v zemědělském sektoru, přičemž sexuální využívání je zde až příliš častým jevem. S takovou zkušeností děti mnohdy končí v sexuálním průmyslu. Sami pasáci si aktivně hledají své zaměstnance ve venkovských oblastech, kde se snaží nalákat nezletilé k prostituci „pod jejich křídly“. V Keni si dokonce zřizují své kanceláře, aby mohli přímo distribuovat mladé dívky ke klientům v nairobských hotelech. Tyto dívky ani nemají jinou možnost obživy, pokud se rozhodnou opustit svého manžela. Ohroženou skupinou jsou také děti, které nedokončí školu. Problémem je zde i nízká informovanost o pohlavních chorobách. Některé děti si myslí, že nejsou ohroženi virem HIV, i když praktikují pohlavní styk s vícero partnery, jiní jsou zase přesvědčeni, že AIDS lze vyléčit. Mnoho z nich jsou tak vystaveni různorodým zraněním, končí jako mrzáci, slepí nebo mrtví (Siringi, 2002).

Asijská oblast patří snad mezi nejznámější v této problematice. Významná centra nejen dětské prostituce jsou kupříkladu Filipíny, Thajsko, Kambodža, Indonésie, Vietnam, Barma, Laos, Čína a Srí Lanka. V této oblasti k prostituci přispívá i samotný způsob života, kultura obyvatel i poměrně laxní přístup k placenému sexu. Vaníčková uvádí, že až tři čtvrtiny obyvatel mělo styk se sexuální pracovníci. Lidé jsou zde také velmi často ohroženi chudobou, a tak jsou některé děti zkrátka vyhnáni z domova, prodány nebo jen hledají jakoukoliv příležitost k výdělku, a to zejména v městských oblastech. Prostitucí si totiž dívka dokáže vydělat až dvacet pětkrát více než v jiném odvětví. Proto nejsou ojedinělé případy, kdy jsou celé vesnice bez jediného mladičkého člověka. Mnohé děti končí ve veřejných

domech v Bankoku nebo Ranongu, kde mají k dispozici pouze malý pokoj a každý den obslouží deset až patnáct klientů. Většina dětí je mladší šestnácti let a zpravidla se jedná o dívky, ačkoliv Srí Lanka je výjimkou, zde dominují chlapci. Odhaduje se, že na Srí Lance je zhruba dvacet až třicet tisíc mladých prostitutů (Vítovská, 2012; Vaníčková, 2005; Sachs, 1994).

V Latinskoamerickém regionu patří mezi nejpopulárnější země Brazílie, Kolumbie, Kuba, Kostarika nebo Dominikánská republika. Zájem je zejména ze strany Američanů a Kanadčanů (Vítovská, 2012). Problematice samotné Latinské Ameriky bude hlouběji věnována následující podkapitola.

1.2.2. Komerční sexuální zneužívání dětí – definice a formy

Reakcí na stále větší ohrožení dětí prostitutí byl První světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí, jenž se konal roku 1996 ve Stockholmu. Byla zde přijata jednotná definice pro komerční sexuální zneužívání dětí a tato činnost byla dále rozdělena na tři samostatné typy, a to dětskou prostituci, dětskou pornografii, obchod s dětmi. Nicméně je třeba podotknout, že valné úspěchy tento kongres nepřinesl, naopak se v mnoha zemích situace ještě zhoršila (Vaníčková, 2005).

Také dětskou prostituci lze rozdělit do mnoha forem, záleží však na výchozím kritériu. Vaníčková (2005) rozlišuje, zda se jedná o čistou dětskou prostituci, nebo jde spíše o vedlejší praktiky u jiné činnosti. Na základě tohoto kritéria dělí prostituci na samostatnou dětskou prostituci, dále prostituci, která se vyskytuje spolu s pornografickým průmyslem a prostituci, která je svázaná s obchodováním s dětmi. Z pohledu dobrovolnosti Vaníčková uvádí prostituci dětí, jež jsou k prostituci přinuceny osobou blízkou, osobou cizí, konají ji dobrovolně kvůli své obživě, obživě své rodiny, také je možná prostituce kvůli zábavě. Třetím kritériem, které Vaníčková zmiňuje, je prostituce z pohledu dospělé osoby. Prvním typem je prostituce organizovaná, kdy je v ní zaangażováno více dospělých osob, přičemž tato činnost má charakter organizovaného obchodu a vytypování vhodných dětí. Dětská prostituce rituální má podobu mýtů, oslav a náboženských praktik, které je možné spatřit například u sekt. Při institucionální dětské prostituci dochází k zneužití moci osoby, jež pracují s dětmi, a zároveň jsou součástí vyšší instituce. Převážně se jedná o kroužky pro děti, tábory nebo kláštery.

V zásadě lze dětskou prostituci rozdělit také jednoduše podle pohlaví či specifických podmínek. Zcela konkrétně tedy existuje prostituce dívčí, která tvoří většinu sexuálně zneužívaných dětí. Průměrný věk začínajících prostitutek je odhadován na třináct až čtrnáct

let. Dívky jsou v tomto věku snadněji ovlivnitelné, a to zejména známým mužem. Celý proces začíná poměrně nevinně, kdy je dívce zajištěna ochrana, získávání její důvěry, vlivu, často dostávají od kuplíře dary. Ve druhém stadiu se dívka stává stále více závislou na kuplíři, často dochází k její sociální izolaci nebo změně jejího pravého jména. Třetí stupeň se vyznačuje přísnou kontrolou ze strany kuplíře, ať už v oblasti oblékání, telefonů, jídla, či nakupování. Dívce je vnucen nový životní řád včetně tělesných trestů v případě sebemenšího odporu. Kuplíř svou oběť často shazuje a vyžaduje důkazy její lásky. Ve čtvrtém stadiu je již dívka plně ovládána, přičemž svolnost k pohlavnímu styku kdekoliv, kdykoliv a s kýmkoliv, je považováno za projev laskavosti. (Vaníčková, 2005)

Chlapecká prostituce se nejčastěji vyskytuje v homosexuální formě, ačkoliv heterosexuální prostituti taktéž nejsou výjimkou. Zajímavostí je, že chlapci, kteří nabízejí svá těla jiným mužům, nemusí být nutně homosexuální. Takový sex je brán čistě jako druh obživy, a nemá nic společného se skutečnou sexuální orientací. (Vaníčková, 2005)

Zvláště v chudých zemích třetího světa se uplatňuje prostituce dětí žijících na ulici, které jsou odpovědny za svoji vlastní obživu. Zpravidla jim však chybí odpovídající vzdělání, a nemají tak co nabídnout. Přitom takových dětí, které jsou nuceny přežívat na ulici, je na světě miliony. V takovém případě je pro ně prvořadá starost přežít, proto jsou prvky jako delikventní chování, drogy nebo prostituce často součástí života na ulici. Způsob pouličního života tak v sobě skrývá velké riziko AIDS a jiných sexuálně přenosných nemocí. Děti však o nemocech nemají informace, nebo nebezpečí nevěnují dostatek pozornosti. Sex se totiž najednou stává obchodovatelným zbožím, které se dá lehce vyměnit za krmí, nocleh nebo oděv. Ve vyspělých zemích se mnoho dětí dostane na ulici po útěku z domova, jehož příčina bývá často v konfliktních rodinných vztazích či přímo týrání. Existují i případy, kdy je dítě samo fascinováno pouličním stylem života a chce zkusit, co mu tato zkušenost může nabídnout. V rozvinutých zemích se občas děti na ulici přímo narodí, takže věková škála je zde velmi široká. Některé na ulici pracují, ačkoliv mají běžné styky s rodinou a jejich práce se bere pouze jako příspěvek do rodinného rozpočtu. Jiné rodiče odmítli z mnoha důvodů, a tak neudržují žádné styky s rodinou, ale mnoho je také dětí sirotků (Bond, 1993).

Jedna z novějších forem dětské prostituce je fenomén tzv. dětských miláčků. Takové děti se nechají hýčkat od svých dospělých „donorů“, užívají si služby i dary výměnou za svůj čas, později i sexuální služby. Nejčastěji se jedná o děti zhruba ve věku třinácti až čtrnácti let, avšak takové chování často mezi jejich vrstevníky nebývá považováno za prostituci, nýbrž za čistý obchod. Proto takové děti ani většinou netrpí frustrací či marginalizací, proto je zmíněný typ prostituce netypický (Vaníčková, 2005).

1.3. Dětská prostituce v Latinské Americe

Region Latinské Ameriky je kontinent mnoha tváří. Snoubí se zde extrémní chudoba i relativně výbušný ekonomický růst, jde o oblast s významným přírodním bohatstvím a krásami, život je však mnohdy velmi nebezpečný a, zvláště v severní části, zahalen drogovým oparem.

1.3.1. Současná situace

Z ekonomického hlediska je Latinská Amerika velmi nevyrovnaná. Ačkoliv se jedná o tradičně chudý jižní region, zároveň patří k oblastem s lepšími budoucími vyhlídkami. Stále jsou zde však patrné hluboké rozdíly v distribuci bohatství doprovázené nežádoucími sociálními problémy, jež se projevují zejména ve formě zvýšené kriminality a korupce. (Fňukal, Šebesta, 2013) Minority domorodého a afrického původu jsou nejvíce ohroženy chudobou, ale také diskriminací. Ženy se navíc stávají často i obětí násilí. To je zapříčiněno konceptem zvaným „machismo“, který v určité míře toleruje násilí páchané na ženách a dětech, a to včetně prostituce, která je v mnoha případech v úzkém vztahu s kriminálními živly, jež se na pašeráctví lidí specializují. Mladí lidé jsou potom zranitelní zvláště v situacích, kdy migrují za lepšími podmínkami do městských oblastí. Zde je třeba mít se na pozoru před gangy, jež tvoří organizované zločinecké sítě pro obchod s lidmi. (ECPAT International, 2014) Významný je taktéž podíl tzv. šedé ekonomiky, tedy aktivit, které nejsou oficiálně registrovány. Například v Bolívii tvoří prodej koky a kokainu až sedmdesát procent HDP. Hospodářsky jsou státy zranitelné zejména kvůli nízké diverzifikaci vývozu, nedostatečné úrovni mechanizace, malých výnosů a nešťastnému vymezení vlastnických práv, kdy většinu půdy vlastní velkostatkáři. (Fňukal, Šebesta, 2013) Spolu s chatrnou politickou stabilitou a absencí sociálních jistot jsou tak obyvatelé často odkázáni jen sami na sebe a stávají se obětí chudoby. V takovém prostředí je nejzranitelnější především dětská populace, která nese nemalou odpovědnost za situaci rodiny. Odhaduje se, že v latinskoamerickém regionu jsou až dva miliony dětí obětí komerčního sexuálního vykořisťování. (ECPAT International, 2014)

1.3.2. Faktory přispívající k dětské prostituci

Z výše uvedeného již vyplývají určité charakteristiky, které značně ovlivňují životní situaci obyvatel latinskoamerických států. Nepříznivé podmínky přitom mohou značně komplikovat dosahování základních potřeb pro plnohodnotný život a dohnat tak člověka k zoufalým činům, k nimž se dětská prostituce jistě řadí. Prvním již zmíněným ukazatelem je chudoba. Zpráva z roku OSN pro ekonomické a sociální otázky odhaduje počet dětí ve věku

deseti až devatenácti lety žijících v roce 2008 v Latinské Americe a Karibiku na 108 milionů. Z toho zhruba 81 milionů, tedy okolo čtyřiceti pěti procent, vedly život v chudobě, měly nedostatečný přístup ke vzdělání a lékařské péči. Dle studie ECLAC¹ z roku 2000, jež monitorovala Střední Ameriku, žilo na území 4,4 milionů dětí v chudobě a 5,7 milionů trpělo dokonce extrémní chudobou. Výzkum dále upozorňuje na bídnou situaci také v andských státech, čímž se rozumí Bolívie, Ekvádor a Peru. Až milion dětí zde trpí podvýživou, nemají k dispozici pitnou vodu ani odpovídající bydlení a přístup ke vzdělání je také chatrný. Z demografického hlediska je významná tendence stěhování do měst, kde většina chudých lidí žije ve slumech. Problémem z tohoto hlediska je vysoká zaměstnanost ekonomicky aktivních obyvatel, až tři čtvrtiny, v neformálním nekvalifikovaném odvětví bez vidiny větších příjmů. Oproti tomu ve formálním sektoru je zaměstnáno jen 8,1 procent obyvatelstva, které tvoří necelých sedmdesát procent HDP. (ECPAT International, 2014)

Chudoba je spojena s výraznými rozdíly v platech i sociálním postavení. Nízký sociální statut znamená problémový přístup ke vzdělání, jenž nadále ovlivňuje také budoucí povolání a velikost příjmu. Dosažení sekundárního vzdělání dává možnost pracovat ve formálním sektoru a determinuje tak jedince k lepším životním podmínkám. Nejhorší situaci v souvislosti s přístupem ke vzdělání zažívá domorodé a afroamerické obyvatelstvo, což představuje přibližně třicet jedna procent dětí. Překážkou v osobním rozvoji je také nerovné genderové postavení. Ženy a děti jsou ohroženy chudobou podstatně více než muži. Diskriminace na základě pohlaví nezasahuje jen školství, ale také budoucí profesní život a finanční ohodnocení. (ECPAT International, 2014)

Nižší postavení a odlišná očekávání od žen odrážejí také způsob, jakým se s nimi zachází. V tomto ohledu jsou velmi zranitelné vůči jakémukoliv násilí ze strany dominantních mužů. Studie zaměřující se na Latinskou Ameriku, jež probíhaly v patnácti státech, přinesly potvrzující výsledky. V některých zemích až šedesát devět procent žen zažilo fyzické násilí ze strany svého partnera. Přítomnost násilí nadmíru ovlivňuje i děti a vystavuje je dlouhodobým následkům ve formě psychického traumatu. Tuto skutečnost prokázal i výzkum z roku 2006, jenž poukázal na hrozivý fakt, že Latinská Amerika čelí nejvyššímu počtu vražd osob ve věku patnácti až sedmnácti let. Právě ve svých domovech jsou ženy a děti nuceni snášet veškeré formy násilí včetně sexuálního, přičemž sexuální zneužívání se objevuje zejména v městských částech. Například v Kolumbii bylo identifikováno na dva miliony takových případů, v Mexiku potom jeden milion. Z důvodu fyzického i sexuálního násilí děti často utíkají

¹ Hospodářská komise pro Latinskou Ameriku a Karibik

z domu a ocitají se na ulici, čímž se pro ně riziko sexuálního vykořisťování zvyšuje. Zneužívání žen a dětí je ve společnosti široce akceptovatelným jevem, jenž v sobě nese určité kulturní specifikum oblasti. Historicky byl muž vnímán vždy jako ten silnější a dominantnější, zatímco žena byla spojována se submisivitou a závislostí na muži. Muž je tak oprávněn si hledat i stále nové sexuální stimuly, zejména mezi mladými prostitutkami. (ECPAT International, 2014)

O Latinské Americe lze říci, že veškeré důležité aspekty života se odehrávají ve městech, proto sem míří i mnoho venkovského obyvatelstva. Hlavním důvodem jsou pracovní místa, možnosti vzdělání a perspektivnější sociální vyhlídky. Dle odhadů UNICEF je míra migrace osob mladších dvaceti let, jež činí osmnáct procent, druhá nejvyšší na světě. Celosvětový průměr je jen třináct procent. V urbanizovaných částech kontinentu však také tepe srdce obchodu s dětmi pro sexuální účely. Migrace navíc neprobíhá jen do větších měst, stále častěji se hovoří také o migraci do USA, výchozími zeměmi jsou zejména Mexiko, Salvador a Honduras. Střední Amerika je ohrožena snad nejvíce, neboť je spojovacím článkem mezi severní a jižní částí amerického kontinentu. Díky výhodné poloze se zde vyskytují propletené zločinecké sítě, jež pašují zejména na sever ilegální zboží v podobě zbraní, drog, ale i lidí. Zvýšená korupce umožňuje fungování těchto kriminálních živlů, a zároveň usnadňuje zapletení dítěte do sexuálního obchodu. Problémem je, že jen velmi malý počet latinskoamerických zemí dokáže migrujícím dětem zajistit jejich práva a ochranu. Nedostatečná iniciativa ze strany států tak dává prostor veškerým formám vykořisťování dětí, včetně vykořisťování sexuálního. (ECPAT International, 2014)

Obrovskou komplikací je navíc existence drogových kartelů, které jsou nebezpečím pro okolní obyvatelstvo, ale také lákadlem pro mladé lidi, zvláště děti v rozmezí dvanácti až čtrnácti let, s neperspektivní budoucností. Gangy se tak stávají „druhým domovem“ pro chlapce, jichž se rodina zřekla, což se děje poměrně běžně, pokud je daný chlapec homosexuální orientace. Dalšími důvody bývá zanedbaná péče, chudoba, sociální exkluze a nedostatečné vzdělání nebo možnosti pro další růst. Gangy těmto odpadlým dětem poskytují nové zázemí včetně významné emocionální podpory. Vstupním rituálem je obvykle vražda člena nepřátelského gangu, v případě děvčat také hromadné znásilnění všemi členy. Dívky jsou zde obecně vystavovány sexuálnímu násilí, zvláště v ozbrojených konfliktech. (ECPAT International, 2014)

Ve venkovských oblastech se někdy stále praktikují určité rituály, kdy jsou děti z velmi nuzných poměrů posílány do bohatších rodin jako domácí sluhové. Jejich biologičtí

rodiče doufají, že jim tak zajistí lepší budoucnost a vzdělání, přesto však mnoho těchto dětí jsou obětí dětské práce nebo sexuálního vykořisťování. (ECPAT International, 2014)

V posledních letech hraje roli také rozvoj turismu a s ním spojené zvýšené poptávky po sexuálních aktivitách nejen se zralou ženou, ale také s dítětem. Latinská Amerika je z důvodu sexuálního turismu vyhledávanou destinací zejména obyvateli Evropy a Severní Ameriky. V blízkosti těchto rušných míst jsou děti často oslovovány s nabídkou sexuální spolupráce. (ECPAT International, 2014)

1.3.3. Právní ukotvení dětské prostituce

Z výše uvedených důvodů je dětská prostituce v Latinské Americe poměrně běžný úkaz. Ačkoliv dítě jako osobnost je chráněno zákonem, jeho vynucování bývá velmi obtížné nebo je jeho znění nedokonalé. Například neexistuje konsenzus, jenž by určoval věk dítěte, které je nutno chránit před prostitucí. V Guyaně je tato věková hranice stanovena na dvacet jedna let, pro Kolumbii, Salvador, Honduras, Mexiko, Nikaraguu a Panamu platí hranice osmnácti let a nakonec Ekvádor a Bolívie propaguje ochranu dětí pod čtrnáct let. Po přijetí Opčního protokolu k Úmluvě o právech dítěte o prodeji dětí, dětské prostituci a dětské pornografii bylo navíc v oblasti implementováno jen málo právních kroků. Peru a Paraguay dokonce problematiku dětské prostituce ve svých právních předpisech nemají obsaženou vůbec. Naproti tomu jen pouhých osm států, mezi něž patří Kolumbie, Chile, Kostarika, Dominikánská republika, Ekvádor, Salvador, Guatemala a Uruguay, se řídí dle komplexní definice dětské prostituce vycházející z Opčního protokolu. Problémem také je, že většina zemí se věnuje zejména konkrétnímu neduhu, nikoliv už potom následkům. Například existují zákony zabývající se obchodem s lidmi, avšak již nejsou řešeny formy rehabilitace a pomoci pro samotné oběti těchto činů. Děti donucené k prostituci jsou navíc někdy vnímány zcela opačným způsobem, jako zločinci. (ECPAT International, 2014)

Výše uvedená kapitola se zabývala zejména prostitucí ve všeobecné rovině. Nastínila historický vývoj i současné dění na poli dětské prostituce, její dělení a odhady prostituujících dětí. Rovněž se věnovala také regionu Latinské Ameriky, kde vyzdvihla zejména rizikové faktory vedoucí k dětské prostituci. Legitimitu tématu určuje taktéž zájem mezinárodního společenství, jenž se projevuje převážně v právní rovině. Následující kapitola upozorňuje na dosavadní legislativní řešení problematiky, a to na úrovni světové, evropské i české.

2. PRÁVNÍ ASPEKTY DĚTSKÉ PROSTITUCE

Tato kapitola se pokouší osvětlit legislativní ošetření dětské prostituce ve světě. Jak dokazuje tento text, zmíněná problematika je skutečně globální povahy. Diskutuje se v celém mezinárodním společenství včetně České republiky. Zvláště v tomto ohledu svět sjednocuje Úmluva o právech dítěte, kterou neschválilo pouze Somálsko a USA (UNICEF, 2015) Jelikož Česká republika se také zavázala zásady Úmluvy dodržovat, navíc přijala i dva tzv. Opční protokoly, základní část kapitoly začíná právě českým právním systémem a postupuje dále přes Evropskou unii až k mezinárodnímu právnímu fóru.

Nejprve je však třeba podotknout, že oficiální souhlas se sexuálním stykem je dán v každé zemi zcela jiným věkem. Jelikož jsou tyto věkové hranice v mnoha zemích dosti odlišné, otevírá se tím diskuze, co znamená být dítětem a jaké osoby je třeba chránit. V zásadě je dle definice OSN dítětem každá osoba mladší 18 let, přesto je na „právo na sex“ pohlíženo v každé kultuře jinak. Někde se dokonce uplatňuje dvojí pohled v závislosti na tom, zda jde o styk homosexuální či heterosexuální. (Weiss, 2005) Zákonnou hranici věku, jež opravňuje danou osobu ke koitálním aktivitám, shrnuje tabulka 2. Je zajímavé, že v teokratickém Vatikánu je stanovena hranice tak nízko, zatímco v Chile je nepoměrně vysoká.

Tab 2 Věkové hranice ve světě umožňující legální pohlavní styk

Stát	Ženy	Muži
Evropa		
Albánie	14	14
Belgie	16	16
Bulharsko	14	14
Česká republika	15	15
Francie	15	15
Malta	12	12
Německo	14	14
Španělsko	12	12
Vatikán	12	12
Mimoevropské země		
Austrálie	16	16
Brazílie	14	14
Chile	20	20
Japonsko	13	13
Filipíny	12	12
Jižní Korea	13	13
Thajsko	15	15

Zdroj: Weiss, 2005

2.1. Legislativní rámec dětské prostituce na úrovni České republiky

V České republice se uplatňuje systém sociálně-právní ochrany dětí, jehož ústředním orgánem je Ministerstvo práce a sociálních věcí. Funkce ministerstva je v tomto případě převážně zákonodárná a kontrolní, působí však i ve výzkumné a analytické sféře. V neposlední řadě poskytuje taktéž bezplatné poradenství. (MPSV, 2014a)

Sociálně-právní ochrana dětí je soubor mnoha rozličných práv dítěte, z nichž každé zasahuje do rozdílné oblasti života, proto se na jeho uplatňování v celistvé podobě podílí vícero institucí. Kromě zmíněného ministerstva se tak v problematice angažují i samotné kraje a obce se svými úřady a soudnictvím. Ministerstvo práce a sociálních věcí na svých oficiálních stránkách definuje sociálně-právní ochranu dětí jako *„práva dítěte na život, jeho příznivý vývoj, na rodičovskou péči a život v rodině, na identitu dítěte, svobodu myšlení, svědomí a náboženství, na vzdělání, zaměstnání, zahrnuje také ochranu dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, zanedbáváním, zneužíváním nebo vykořisťováním“*. Důraz je tedy kladen na zdravý tělesný i duševní růst dítěte, jehož podstata je ukotvena v několika dokumentech. (MPSV, 2013a)

Stěžejním je zejména článek 32, hlava čtvrtá, v Listině základních práv a svobod, kde je vyzdvihována role rodiny a rodičovství a dítěti je zaručena zvláštní ochrana (PSP, 2014). Dále se Česká republika taktéž zavázala k dodržování zásad mezinárodně uznávané Úmluvy o právech dítěte, včetně dodatečných dvou Opčních protokolů, jež předpokládá přílišnou zranitelnost dětí, proto je třeba dbát zvláštního zřetele při jejich ochraně. České právní prostředí je tak ovlivněno zvláště těmito dvěma výchozími dokumenty, jež se promítají do opatření a zákonů již konkrétních podob. Z Úmluvy o právech dítěte vychází, převážně na popud Výboru OSN pro práva dítěte, i poměrně nová Národní strategie ochrany práv dětí *„Právo na dětství“*. Strategie se odvolává na vícero evropských úmluv a plánů a jejím hlavním cílem je reforma stávajícího systému, jež má být provedena do roku 2018. Předmětem zájmu jsou takové prioritní oblasti, které dokážou zajistit *„důslednou ochranu všech práv každého dítěte a naplňování jeho potřeb, systém podporující zvyšování kvality života dětí a rodin, eliminující diskriminaci a nerovný přístup vůči dětem a podporující všestranný rozvoj dítěte v jeho přirozeném rodinném prostředí, případně v náhradním rodinném prostředí, to vše za participace dítěte na rozhodovacích procesech, které se ho bezprostředně dotýkají.“* (MPSV, 2013b) Národní strategie důrazně zasahuje do situace dítěte, kdy rodiče selhávají ve své rodičovské funkci, neprojevují ve svém postoji k dítěti zodpovědnost, rodiče vůbec nemají

nebo byly svěřeny do jiné péče, či dokonce sami vedou rizikový způsob života (PRAVONADETSTVI, 2013).

Tabulka č. 3 z roku 2013 analyzuje problematiku ohrožených dětí v České republice poměrně neuspokojivě. Co se týče dětské prostituce, data jasně hovoří v neprospěch dívek, zejména v rozmezí patnácti až osmnácti let věku. Zajímavé je, že v oblasti dětské pornografie převažují dívky mladší, a to od šesti do patnácti let, přičemž stejný trend lze vyzorovat i v problematice sexuálního zneužívání. Postižena prostitutí, a s tím souvisejícím i sexuálním turismem, jsou především příhraniční oblasti, ale i velká města (NASEDITE, 2005).

Tab 3 Počty dětí ohrožených sexuálním vykořisťováním

		Počet dětí					
		Sexuální zneužívání		Dětská pornografie		Dětská prostituce	
		chlapci	dívky	chlapci	dívky	chlapci	Dívky
Počet nahlášených případů	Do 1 roku	0	1	0	1	0	0
	1 rok – 3 roky	3	25	0	1	0	0
	3– 6 let	27	80	1	1	0	0
	6 – 15 let	112	544	5	19	1	4
	15 – 18 let	15	81	2	3	0	12
	CELKEM	157	731	8	25	1	16
	Z toho zdravotně postižených	1	16	0	0	0	0
	Z toho jednorázově	74	371	4	12	0	3
Z toho opakovaně	51	256	1	5	1	10	
Sociální prostředí dítěte	Úplná rodina	43	231	1	6	0	5
	Neúplná rodina bez matky	9	34	1	0	0	1
	Neúplná rodina bez otce	61	272	5	14	1	5
	Doplňená rodina o matku	2	12	0	1	0	0
	Doplňená rodina o otce	28	135	0	3	0	1
	Náhradní rodina	9	29	0	0	0	0
	Ústavní péče	5	18	1	1	0	4
Přijatá opatření	Ambulantní poradenství	121	593	5	19	1	13
	Uložení dohledu	4	26	0	0	0	0
	Umístění dítěte v širší rodině	5	20	1	1	0	0
	Umístění dítěte do ZDVOP ² nebo jiného zařízení	9	27	0	0	0	0
	Umístění dítěte do ústavní výchovy	4	19	0	0	0	1
	Umístění dítěte do náhradní rodinné péče	0	1	0	0	0	0
Dopad na dítě	Hospitalizace	4	20	0	0	0	1
	Tělesné poškození	3	22	0	0	0	0
	Posttraumatická stresová porucha	16	115	0	1	0	0
	Těhotenství	-	36	-	0	-	0

Zdroj: MPSV, 2014b

² Zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc

V případě dětské prostituce jsou shledány trestně odpovědnými pouze zletilé osoby, jež se dopouštějí této činnosti, nehledě na dobrovolnost či nedobrovolnost dítěte. Paragraf 217a i b Trestného zákoníku, Svádění k pohlavnímu styku, shrnuje tuto situaci následovně: „*Kdo nabídne, slíbí nebo poskytne osobě mladší osmnácti let za pohlavní styk s ní, nebo za její pohlavní sebeukájení, obnažování nebo jiné srovnatelné chování úplatu nebo jinou výhodu či prospěch, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta nebo peněžitým trestem.*“ Druhá část paragrafu zároveň obětem dětské prostituce zajišťuje bezpečnost před zákonem: „*Osoba mladší osmnácti let, která žádá nebo přijme úplatu nebo jinou výhodu či prospěch za to, že sama má pohlavní styk, nebo se sama pohlavně ukájí, obnažuje nebo se dopouští jiného srovnatelného chování, není pro takový čin trestná, a to ani podle ustanovení o návodci či pomocníkovi.*“ (ZAKONY.KURZY, 2009) Zmíněný zákon nabyl účinnosti prvního ledna roku 2004 (NASEDITE, 2005).

2.2. Legislativní rámec dětské prostituce na úrovni Evropské unie

Na děti je v rámci Evropské unie (EU) též kladen velký důraz. Tvoří podstatnou část dnešní populace, převážně v rozvojových zemích, proto je zde známé heslo, jež hlásá, že investice do dětí je investicí do budoucnosti, více než na místě. EU aspiruje na lepší životní situaci mnohých z nich, naproti tomu je však stále nejedno dítě nuceno čelit diskriminaci, násilí, vykořisťování nebo nedostatečnému přístupu ke vzdělání či zdravotní péči. Ve snaze pokrýt všechna existenciální úskalí dnešních dětí se tento holistický přístup projevuje především v politikách a nástrojích, jež EU využívá. (EU, 2008)

Politický směr Evropské unie v oblasti ochrany práv dětí udávají v jeho základech tzv. obecné zásady, jejichž účelem je nejen zlepšit dosavadní úsilí ve zmíněné sféře, relevantní jsou taktéž vztahy a dostání těchto zásad mezi zeměmi v globální rovině. O to se EU snaží politickým vyjednáváním, diplomatickými kroky, různorodou spoluprací na mnoha úrovních i udržováním partnerství a dohod s mezinárodními subjekty. Aktivně se rovněž angažuje ve spoluutváření programů humanitární pomoci, propagace a podpory práv dětí, navrhuje opatření a povzbuzuje ostatní země k jejich dodržování. Spolupracuje tak nejen s členskými zeměmi, ve spojení je i se státy mimo evropskou zónu. (EU, 2010)

Tyto obecné zásady se nadále uplatňují v již v konkrétních opatřeních. Přednostně se však týkají tzv. prioritních oblastí, jež jsou voleny na dobu dvou let. První zvolená oblast se týká „*veškerých forem násilí páchaného na dětech*“, kam samozřejmě spadá i násilí sexuální a týká se všech dětí na světě bez ohledu na barvu kůže či náboženského vyznání. (EU, 2010)

Odpovědnost v této věci nese pracovní skupina Rady pro lidská práva, vzniknuvši v březnu roku 2006 schválením Valného shromáždění OSN (OSN, 2007). EU tak úzce spolupracuje i s Organizací spojených národů.

Z konkrétních dokumentů, kde lze sledovat přesah až k dětské prostituci, lze jmenovat například Listinu základních práv Evropské unie, jež byla vyhlášena roku 2000. Tato činnost by porušovala zejména článek 24, Práva dětí, jenž v prvním bodě říká: „*Děti mají právo na ochranu a péči nezbytnou pro jejich zdravý vývoj*“, přičemž prostituce zdravý vývoj dítěte zpravidla velmi vážně ohrožuje. Článek 32, Zákaz zaměstnávat děti a ochrana mladistvých v práci, hovoří takto: „*Je zakázáno zaměstnávat děti. Nejnižší věková hranice pro přijetí do pracovního poměru nesmí klesnout pod minimální věk, kterým končí povinná školní docházka, při zachování zvýhodňujících pracovních podmínek pro mladistvé a s výjimkou zvláštních případů. Mladiství zaměstnanci musí mít zajištěny pracovní podmínky odpovídající jejich věku, musí být chráněni před hospodářským vykořisťováním a jakoukoliv prací, která by mohla ohrozit jejich bezpečnost, zdraví, fyzický, psychický, morální či sociální vývoj nebo ohrozit jejich výchovu.*“ (EUROSKOP, 2015)

Stejně jako Česká republika se i Evropská unie zapojuje do boje za lidská práva také na mezinárodní úrovni. Mimo jiné ratifikovala Úmluvu o právech dítěte nebo Rozvojové cíle tisíciletí, mezi něž patří například prosazování genderové rovnosti a posílení rovnosti samotných žen a boj proti HIV/AIDS. (EU, 2010; OSN, 2005a) Právě dominance mužů a diskriminace žen patří k rizikovému prostředí v souvislosti s dětskou prostitucí, stejně tak jako jsou prostituti a prostitutky významně ohroženi.

Podporuje také akční plán OSN s názvem „Svět vhodný pro děti“ (EU, 2010). Roku 2002 se stal hlavním tématem programu zasedání Valného shromáždění OSN v New Yorku, z něhož vzešlo dvacet jedna cílů jako součást výsledného dokumentu tohoto zasedání. Důraz je kladen také na zneužívané a zanedbávané děti vystavené všem formám násilí, včetně sexuálního a na dětské oběti HIV/AIDS. (OSN, 2002)

2.3. Legislativní rámec dětské prostituce na mezinárodní úrovni

V mezinárodním kontextu je nejvíce slyšet Úmluva o právech dítěte, kterou přijaly téměř všechny státy světa. Je tak nejvíce rozšířenou mezinárodní smlouvou o dětských právech. Valné shromáždění OSN ji přijalo již v listopadu roku 1989. (UNICEF, 2015)

Úmluva sestává ze čtyř hlavních kategorií, jež se následně rozrůstají v padesát čtyři konkrétních článků. Zmiňované čtyři prioritní oblasti jsou Hlavní zásady, Právo na přežití a

rozvoj, Práva na ochranu a Právo na zapojení se do společnosti. Z hlediska dětské prostituce jest významnou kategorií předposlední z nich, kde je vážně diskutována otázka bezpečnosti a ochrany dětí před zneužíváním, násilím či využívání k prostituci. Zvláště pak článek 34 věnující se sexuálnímu zneužívání říká: „*Vlády jednotlivých zemí by měly ochraňovat děti před všemi možnými sexuálními útoky a zneužíváním.*“. Dále se zde objevují rovněž další delikátní témata současnosti jako je dětská práce nebo obchod s dětmi. (UNICEF, 2015)

Úmluva o právech dítěte je brána jako základ právní ochrany dětí. S postupujícím časem se však mění podmínky i prostředí, ve kterém děti vyrůstají. Objevují se nové hrozby i nové výzvy, proto vzniká doplnění těchto pravidel v podobě tzv. opčních protokolů. První dva protokoly byly přijaty Valným shromážděním OSN roku 2000. Jejich cílem je ochrana dětí před ozbrojenými konflikty a obchodováním s lidmi, dětskou prostitucí a pornografií. Třetí opční protokol je spojen s rokem 2014 a zabývá se možností přímého nahlášení porušování práv ze strany dětí, a to Výboru pro práva dítěte při OSN. (UNICEF, 2015)

Opční protokol k Úmluvě o právech dítěte týkající se prodeje dětí, dětské prostituce a dětské pornografie má celkem sedmáct článků a stát se zde zavazuje k trestněprávní odpovědnosti v oblasti dětské prostituce (MVCR, 2015). „*Opční protokol stanoví závazné mezinárodní standardy k prevenci, potlačování a trestání činů spojených s prodejem dětí za účelem jejich sexuálního zneužívání, nucené práce či nelegální adopce, činů spojených s dětskou prostitucí a dětskou pornografií.*“ (VLÁDA, 2008).

V samotných základech ochrany lidských práv však stojí Všeobecná deklarace lidských práv schválená Valným shromážděním roku 1948. Jedná se o primární dokument shrnující v první řadě lidská práva, avšak lze zde najít i zmínky o rodičovských a dětských právech. Časem docházelo k rozšiřování právní oblasti člověka nejen jako lidské bytosti, ale také jako dítěte, ženy, tělesně či duševně postiženého, případně jako příslušníka etnické menšiny. Vznikl tak nový ucelený a velmi specifický souhrn práv, jenž cílí vždy na určitou skupinu obyvatel. (OSN, 2005b)

Nedílnou součástí OSN, a zároveň neméně důležitou, je rovněž Charta OSN, jež roku 1945 položila základní kámen pro mezinárodní právní systém. Charta OSN ctí lidství, lidské svobody a „*vyjadřuje víru v základní lidská práva, důstojnost a jedinečnost lidských bytostí, rovnost práv žen a mužů, malých i velkých národů*“. (OSN, 2005c)

Tato kapitola řešila právní důležitost dětské prostituce, jejíž legislativní uchopení je víceméně podobné na všech třech jmenovaných úrovních. Světová snaha bojovat s tímto fenoménem je tedy velmi propojená. V další kapitole bude kladen důraz na příčiny prostituce.

3. PŘÍČINY PROSTITUCE

Záměrem této kapitoly je popsat nejčastější rizikové faktory přispívající k dětské prostituci. Porozumění těmto faktorům je významný krok hned z několika důvodů. V první řadě umožňuje bližší identifikaci nejvíce ohrožených skupin, dále je zde na základě těchto znalostí prostor k poskytování podpory a programů zaměřených na předcházení nesnázím spojených s prostitucí, jakožto i prostituci samotné. Konečně se nabízí taktéž příležitost k rozlišení osob se sklony k sexuálnímu vykořisťování. (Klatt et al., 2014)

Faktorů, jež mají neblahý vliv a mohou tak zvyšovat náchylnost k dětské prostituci, je nezměrné množství a jsou velice různorodé. Význam má v této oblasti jak přístup k internetu, tak i nerovné genderové postavení, chudoba, rozvoj cestovního ruchu či dysfunkční prostředí. Největší důraz je v tomto kontextu kladen na problematiku chudoby jako zkoumaného fenoménu.

3.1. Chudoba

Jednou z významných a diskutovaných příčin nejen dětské prostituce je otázka chudoby. Tento koncept může být nazírán z mnoha úhlů, přičemž nejvíce rozšířen je pohled na chudobu jako na materiální deprivaci, tedy nemožnost obstarat si základní potřeby pro přežití, zejména potravu, šaty a přístřeší. Dalším základním projevem chudoby je obtížný přístup k základním službám jako zdravotnictví nebo vzdělání. Chudoba je také vnímána jako určitá forma marginalizace, tudíž je často i zdrojem sociální deprivace. V této záležitosti můžou být dominantní pouze specifické etnické skupiny, nikoliv obyvatelstvo jako celek. V neposlední řadě záleží i na subjektivním hodnocení vlastní chudoby, od kterého se odvíjí případné rizikové jednání. (Syrovátka, 2013)

Většina výzkumů se shoduje v identifikaci chudoby jako jednoho ze závažných faktorů. Druhý Světový kongres proti komerčnímu sexuálnímu vykořisťování dětí, jenž se konal roku 2001 v Jokohamě, dokonce chudobu a zkušenost se sexuálním zneužitím v dětství označil za dva základní rizikové faktory v oblasti dětské prostituce (Vaníčková, 2005). Objevují se však i střízlivější názory, ačkoliv nejsou dominantní. Kupříkladu Provozník argumentuje následovně: *„Chudoba je pouze jedním z faktorů, nikoli však příčinou jevu. Většina chudých lidí své děti neprodává. Chudoba, blokující možnost jakékoli volby, a devalvace dítěte, z něhož se stává zpeněžitelný statek, může zvýšit pravděpodobnost sexuálního zneužití. A trh čeká se svými zákazníky, operátory, distribučními okruhy, středisky prodeje a všemi dalšími strukturami organizovaného průmyslu.“* Tento faktor tak vidí spíše

jako něco, co stojí v pozadí dětské prostituce. Chudoba je tedy společný základ, od něhož se odvíjí ostatní faktory. (Vaničková et al., 1999).

Její klíčové postavení tedy nelze popřít, zvláště v rozvojových oblastech hraje nepochybně podstatnou úlohu. Často vede k degeneraci tradičních rodinných vztahů, kdy se rodiče cítí přímo povinni prodat své děti pasákům, jelikož sami z jejich příjmu nejsou schopni zajistit základní podmínky pro přežití celé rodiny (HUMANIUM, 2011). Sachs, jenž dále tuto problematiku rozvíjí ve svém článku, hovoří o celých vesnicích, kde je chudoba nejzřetelnější a v nichž nežije jediný mladý člověk. Většina z nich končí v nevěstincích či jiných zařízeních. Děti zde musí obsloužit deset až patnáct zákazníků denně, výjimkou není ani hromadné znásilnění, které končí smrtí dítěte. I tak může vypadat osud mnoha dětí z chudého venkova, o němž rozhodli zoufalí rodiče jejich prodejem. V praxi překupníci často mladé dívky z venkova lákají na zdánlivě bezpečné pracovní pozice, příkladem může být pomocnice v domácnosti bohatých rodin nebo servírka v luxusní restauraci. Zpravidla si vybírají takové dívky, které nikdy nebyly za hranicemi země a nemluví daným jazykem. Často se předpokládá, že se za několik let jejich dítě, obvykle dcera, vrátí se značnými úsporami. V Thajsku může například i nemajetná a nevzdělaná dívka dosáhnout až dvacetpětkrát vyšší finanční odměny než v jakémkoliv jiném zaměstnání. (Sachs, 1994)

Takové nabízení sexuálních služeb za účelem materiálního obohacení v zoufalé situaci, kterou jistě chudoba je, nazývají Rumble a Metha ve svém článku „sex pro přežití“, neboli Adlerův „sex za základní potřeby“. Adler k tomu navíc dodává, že tak činí nepatrně více chlapců než dívek. Prostituce z nouze se projevuje i ve více konkrétních případech. Může jít i o náhlou nedostatečnost potřeb, kdy se dítě ocitne na ulici odkázáno samo na sebe, případně je na útěku. Existují však i děti, které se prostituci oddávají dobrovolně. Jejich úmyslem je získat určitý finanční obnos na získání materiálních statků, jež by si jinak nemohly dovolit.

3.1.1. Děti ulice

Není výjimkou, že nuzné podmínky rodiny končí i opuštěním dítěte, které je potom nuceno se o sebe postarat samo. Často poté končí bez finančních prostředků na ulici a jsou snadným terčem pasáků. (HUMANIUM, 2011) Pro takové děti je prvořadá starost přežít, proto je delikventní chování, užívání drog i prostituce častou součástí pouličního života. Prodejem svého těla lze alespoň na vymezený čas získat místo k přespání či potravu.

V rozvinutých zemích se na ulici často ocitají děti, jež utekly z domova v důsledku konfliktů, týrání či zneužívání. Druhou skupinu tvoří ti, kteří jsou nějakým způsobem

přitahování pouličním životem a chtějí si to tzv. zkusit. V rozvojových zemích je situace poměrně odlišná. Zde tento způsob života obvykle není otázkou volby, nýbrž otázkou peněz, ačkoliv i zde děti utíkají od násilnických či drogově závislých rodičů. Věk dětí žijících na ulici se pohybuje od útlého věku do dvaceti jedna let, neboť některé děti se přímo do tohoto prostředí narodí. Je zajímavé, že některé děti pracující na ulici mají dokonce pravidelný kontakt s rodinou, poměrně rozšířená je i skutečnost, že děti pomáhají tímto způsobem s rodinnými příjmy. (Bond, 1993)

3.1.2. Děti na útěku

Z výše uvedeného je již zřejmé, že útěk někdy předchází životu na ulici. Pracovní příležitosti jsou velmi omezeny z důvodu nízkého věku, v zemích s dobře rozvinutou legislativou hraje roli i vyhlášené pátrání po nezletilé osobě, i proto je prostituce často vnímána jako spolehlivý způsob zajištění materiálního pohodlí.

Organizace La Strada, která se zabývá problematikou obchodování s lidmi, provedla během let 2006 – 2007 výzkum, kde hledala souvislost mezi ústavní výchovou a komerčním sexuálním zneužíváním. Z její studie vyplynulo také následující: *„Často také k prostituci dochází během útěků z těchto ústavů, kdy si dívky musejí obstarávat peníze na jídlo a cestu domů. (...) Nejčastěji však k prostituci dochází během krátkých několikahodinových vycházek. Zde většinou klientky provozují tzv. ‚lehkou‘ prostituci. Jedná se tak většinou o orální sex výměnou za krabičku cigaret, svezení autem atd.“* Výsledky ukazují, jak relativně snadno lze řešit menší náhlé potřeby. (Burčíková et al., 2008)

3.1.3. Konzumní prostituce

Tato dobrovolná prostituce souvisí se subjektivním hodnocením vlastní situace, odvíjí se tedy od relativní chudoby, což znamená, že tyto děti nemusí pocházet objektivně z chudobných poměrů, avšak jsou často obětí reklamy či šikany a posměchu vrstevníků, pokud určitou věc nevládní. Děti tak začínají ulpívat na materiálních statcích, které upřednostňují před svou vlastní hodnotou, o to je tento typ prostituce nebezpečnější. *„Podle rozsáhlého průzkumu agentury Millward Brown mezi mladými Čechy jsou mladí lidé stejně jako v jiných evropských zemích spíše konzumenty, kteří žijí ‚v pohodlné bublině konzumu a značek‘, více komunikují a jednají, než přemýšlejí a pociťují a jejich hlavním cílem je zbohatnutí.“* (Vaničková, 2005)

Nemusí jít tedy jen o luxusní statky, po kterých děti touží. Ojedinelá není ani skutečnost, kdy si dítě přeje zcela standardní statek, aby se vyrovnalo svým vrstevníkům. V případě, kdy rodiče nemají dané finanční možnosti nebo má dítě potíže s obstaráním si

brigády, potom hledá jiná řešení, jak tuto neutuchající touhu vlastnit naplnit. (Vaníčková, 2005)

Jak lze vidět, chudoba je vícedimenzionální faktor, k němuž se váží i další činitelé stejného významu. Z textu vyplývá, že důležité jsou i ekonomické vyhlídky do budoucna, tedy možnost dostatečného finančního zabezpečení. S tím úzce souvisí i (ne)zaměstnanost a dosažené vzdělání (Klatt et al., 2014). Chudoba je spojena také s mírou populačního růstu. V zemích vykazující vysoké míry populačního růstu, jejichž zdroje mají zároveň své limity, je obtížné naplnit potřeby dané populace, zvláště potom dětí. Vzniknuvší ekonomická deprivace dětí a jejich rodin je zde obvykle podnětem k prostituci, kdy je dětské tělo vnímáno jako jeden z mála dostupných způsobů výdělků. (Shahab Ahmed, 2005)

3.2. Dysfunkční rodinné prostředí

Všeobecný diskurs obvykle pokládá nestandardní dětství za jednu z příčin vzniku osobnosti s více či méně vyvinutými deviantními sklony, avšak obecně přijímané závěry nelze pokládat automaticky za platné. Pod tíhou odlišných výsledků výzkumů na toto téma se již názory členů odborné obce rozcházejí. Ačkoliv se jedná jistě o významný faktor, jeho vliv na konkrétní projevy dítěte jsou v tomto případě diskutabilní. Rizikovými prvky v tomto kontextu rozumíme zejména domácí násilí, zanedbávání dítěte, výskyt sociopatologických jevů jako alkoholismus, kriminální činnost nebo drogová závislost. Nejvíce zřejmý činitel v souvislosti s dětskou prostitucí je zde sama matka prostitutka. (Burčíková et al., 2008) K nevhodnému jednání ze strany rodičů může docházet z mnoha příčin. K nejrizikovější skupině patří rodiče, kteří byli sami oběťmi násilí nebo zneužívání, čímž může vznikat cykličnost v deviantním chování následujících generací. Dále jsou k této skupině řazeny příliš mladé matky a osobnostně nezralí jedinci. (Hanušová, 2006)

Samotní respondenti ve výzkumu organizace La Strada uvedli nepříznivé rodinné prostředí, kde je hlavní nezájem o dítě ze strany rodičů, za jednu z příčin prostituce. Takovou rodinu charakterizovali převážně jako rozpadlou či neúplnou, tedy takovou, kde chybí otec či matka nebo jsou rodiče naopak příliš slabí na výchovu, nechtějí pracovat, případně trpí mentální retardací. V takovém případě je absence rodinného zázemí nahrazována zázemím prostitučního prostředí. Dle respondentů jsou ohroženy i rodiny z nejnižších vrstev společnosti. (Burčíková et al., 2008)

Z výzkumu však vyplynulo, že v rámci neúplné rodiny, kdy si otec najde novou partnerku, vztah mezi dcerou a nevlastní matkou neohrožuje dceřinu případnou prostituční dráhu. Dalším překvapivým závěrem byla právě skutečnost, že dívky se zkušeností psychického či fyzického násilí nebo přímo sexuálním zneužíváním, jsou méně náchylné k prostituci. (Burčíková et al., 2008) Naproti tomu Vaničková (2005) uvádí výzkum, kdy *„rodinná dysfunkce a syndrom CAN³ v osobní anamnéze dítěte jsou signifikantně častěji popisovány u dětí provozující prostituci oproti kontrolní skupině dětí“*. Se stejnými výsledky přichází i studie z Osla. Ve výzkumu uvedly děti ve věkovém rozmezí 14 – 17 let jako katalyzátor prostituce u obou pohlaví rozvod rodičů. (Klatt et al., 2014)

3.3. Osobní zkušenost se sexuálním zneužíváním v období dětství

S dysfunkčním rodinným prostředím je úzce spjata i problematika sexuálního zneužívání v dětství. Mohlo by se zdát, že tento faktor předurčuje jedince k prostituční kariéře, leč není tomu tak vždy. Stejně jako dítě, jež bylo v dětství vytaveno násilím, nemusí v dospělosti násilí také produkovat, pokud v průběhu dospívání či dospělosti naváže kvalitní mezilidské vztahy (Hanušová, 2006). Za pravdu tomuto tvrzení také dává již zmíněný výzkum organizace La Strada. Stále zde existuje však množství studií s opačnými výsledky. Například Provasník argumentuje: *„Děti přinucené nebo zlákané k sexuálnímu poměru s dospělými jsou často vystaveny bolestným pocitům a nemoci; jsou stigmatizované a vyloučené ze společnosti. Pro děti, jejichž sexuální vývoj je takto ohrožen, se násilí, nedůvěra, pokoření a odmítnutí stává normou a hrozí nebezpečí, že budou hledat zázemí a morální útěchu u těch, kdo je zneužívají.“* (Vaničková et al., 1999).

Zajímavé výsledky shrnuje Vaničková (2005) ze zahraničních studií. Byla vyzorována souvislost mezi sexuálním zneužitím v rámci rodiny a mimo rodinné prostředí, přičemž následky tohoto traumatu se genderově liší. Chlapci se zkušeností sexuálního zneužití v dětství, jež vzešla z jeho rodinného zázemí, mají v dospělosti sklony k sexuální agresi. Dívka se stejným prožitkem se poté daleko častěji stává obětí sexuálního násilí a mnohdy se tak děje opakovaně. K prostituci je chlapec determinován v případě, že dojde okolo pubertálního období k homosexuálnímu typu zneužití mimo jeho rodinu. Dívky zneužité taktéž v pubertálním nebo již adolescentním obdobím extrafamiliálně, bývají promiskuitní a výjimkou není ani sklon k občasné prostituci.

³ *„Syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte lze definovat jako soubor nepříznivých příznaků v nejrůznějších oblastech stavu, vývoje dítěte i jeho postavení ve společnosti, v rodině především. Je výsledkem převážně úmyslného ubližování dítěti, způsobeného nebo působeného nejčastěji jeho nejbližšími vychovateli, hlavně rodiči.“* (Hanušová, 2006)

Jak lze vidět, mnoho výzkumů se shoduje na určité korelaci mezi sexuálním zneužitím a následným prostitučním chováním, avšak není možné tuto souvztažnost pokládat za automatickou, jak ostatně ukazuje výzkum organizace La Strada.

3.4. Globalizace a sexuální turismus

Počátek třetího tisíciletí nabízí nespočet možností, vývoj nových technologií jde rychle kupředu, zdokonaluje se téměř každé odvětví vědy i lidského života a svět se stává postupně menším a menším místem. Pokrok se však nevyhnul ani sexuálnímu průmyslu. Zavedly se nové metody komunikace, promyšlenější systém utajení, došlo k masivnímu šíření pornografie. To vše nepochybně přispělo i k rozvoji samotné prostituce. (HUMANIUM, 2011) Nicméně jádro problematiky nakonec spočívá v pouhých dvou tržních silách, tedy nabídce a poptávce. Spolu s destabilizací globální společnosti, jejíž příčiny lze najít například v narůstající nerovnosti mezi bohatými a chudými, přibývá počet potencionálních obětí i potencionálních vykořisťovatelů v sexuální průmyslu. Současný prudký rozmach dětské prostituce možná tkví i v příliš materiálně zaměřeném světovém uspořádání a ochota dosáhnout tohoto ekonomického nebo i sexuálního uspokojení obětováním nejzranitelnějších členů společnosti, dětí. (Sachs, 1994). Poptávka je obvykle uskutečňována dospělými, relativně zámožnými muži, kteří lační po splnění svých sexuálních tužeb, zatímco nabídku tvoří ekonomicky deprivované děti. Poptávka je z tohoto hlediska signifikantní činitel a působí jako katalyzátor na prostituci v celém svém rozsahu. (Shahab Ahmed, 2005)

Pokud zde tedy existuje poptávka a nabídka, potom je hodnota dětí degradována na pouhé zboží, tudíž mohou být prodávány, kupovány a obchodovány jako jakékoliv jiné masově vyráběné zboží (Sachs, 1994). V rozvíjejícím se volném trhu se sexuální služby stávají bohatým odvětvím i kvůli ceně, jakou si prostituující osoby či jejich pasáci určují. S ohledem na lokální obvyklé výdělky je tato cena velmi vysoká. Kupříkladu keňská společnice mladší šestnácti let stojí okolo dvaceti eur, avšak cena se s ohledem na podmínky může vyšplhat až na šedesát euro, přičemž průměrný plat občana Keni jsou pouhé čtyři eura denně. (HUMANIUM, 2011)

Majitelé vykřičených domů mají obvykle své zahraniční kontakty, přičemž tyto turisté přicházející do země za sexuálním průmyslem tvoří významnou část turistického ruchu v dané lokalitě. Funguje zde však i obrácená logika, kdy jsou děti posílány do zahraničí. Například indické dívky jsou nelegálně prodávány převážně na Blízký východ a do Evropy. (Shahab Ahmed, 2005)

Turismus obecně je pozitivní jev pro ekonomiky všech zemí, někde je cestovní ruch řazen i na přední místa v ekonomické důležitosti a je vnímán jako hlavní zdroj příjmů. Z tohoto důvodu může být někde sexuální průmysl nejen tolerován, ale dokonce podporován. Počet turistů mířících pouze za sexuálním dobrodružstvím tak narůstá. V roce 1995 bylo na mezinárodní úrovni evidováno sedmkrát více turistů než v roce 1960. Provazník dodává: *„Tento jev způsobil rozkvět sexuálního průmyslu v několika velkých turistických destinacích. A lidé, kteří na živobytí vydělávají díky cestovnímu ruchu, zejména správci a majitelé veřejných domů, taxikáři a rikšové, průvodci nebo dokonce i rodiče, ochotně děti turistům k sexuálním účelům nabízejí.“* (Vaničková et al., 1999) Zmíněný výrok ukazuje, že dětská prostituce je skutečně celosvětovým problémem.

3.5. Dítě jako oběť válečného konfliktu

Nejviditelnější následky války či jiných násilných střetnutí jsou většinou různorodá fyzická poranění těla, která si žádají bezodkladná lékařská vyšetření. Naproti tomu sexuální násilí, jež dokáže způsobit těžkou psychickou, ale i fyzickou újmu, je v tomto seznamu léčebných priorit přehlíženo, ačkoliv je dnes hojně praktikováno jako válečná zbraň, neboli jedna z metod vedení války. (Thomas, 2007) Ohrožené jsou převážně dívky, jež se snadno stanou oběťmi znásilnění, jsou nuceny k prostituci nebo ke sňatku. Výjimkou však není ani vynucená gravidita a rození potomků. (Dyan, Carlson, 2006) Sexuální násilí se tak neděje pouze v kontextu zoufalství samotných obyvatel regionu stíženého válkou, nebezpečí vychází i ze strany vojenské síly. Milfait (2008) k tomu dodává: *„Ve válce se zjevně uvolněná agrese i strach uspokojují v sexuálním podřizení v sexuálním podřizení domácích (podrobených) žen a dětí.“*

Ozbrojené konfrontace dopadají na děti různě, nicméně psychické trauma, jež později má vliv na následné chování, si nesou vždy. Jedna z forem sexuálního násilí na sebe může brát i podobu nuceného páchání sexuálních krutostí mezi otcem a synem. V některých případech se potom takoví chlapci následně dopouštějí sexuálního násilí na dívkách. (UNICEF, 2014) Značným problémem je také situace, kdy je válka jediná realita, kterou děti znají. V takovém případě bývají jejich představy o životě a světě velmi zkreslené. (ROZVOJOVKA, 2011)

Dítě v ohnisku válečné situace má velmi blízko k dítěti žijícímu v extrémní chudobě. Obvyklé sociální struktury jsou destabilizovány, region se stává nebezpečným a neplní své základní funkce. Všudypřítomný hlad a zoufalství může dohnat ženy i dívky k prostituci, již

se snaží získat potravu, úkryt nebo ochranu, případně i zajištění bezpečného útěku z postižené zóny nebo jiného privilegia pro ně i celou jejich rodinu. V Kolumbii jsou například známé případy, kdy dvanáctileté dívky nabízela svá těla členům vojenských sil výměnou za ochranu jejich rodin před jinými skupinami. (UNICEF, 2014) Mladé dívky jsou také unášeny vojskem, aby pro ně vykonávaly určité práce. Jejich úkolem bývá celková podpora bojových jednotek, vaření, uklízení, ale také poskytování sexuálních služeb. (Dyan, Carlson, 2006)

Po ukončení konfliktu mnoho dětí zůstává v sexuálním sektoru, mnohdy se jejich počty ještě zvyšují, a to z ekonomických důvodů. Situaci může zhoršit i pomoc jednotek pro udržení míru. Například roku 1992 si v Mozambiku mírové jednotky najali dívky v rozmezí dvanácti až osmnácti let. (UNICEF, 2014)

3.6. Další rizikové faktory

V souvislosti s dětskou prostitucí se hovoří o mnoha rozličných faktorech, které jsou více či méně provázané. Nad rámec výše zmíněných činitelů lze zmínit i špatnou legislativní ochranu dětí, nerovné genderové postavení, příslušnost k určitému etniku a další.

Velkým úskalím je nedostatečná legislativa v oblasti komerčního sexuálního vykořisťování dětí. Často jsou například prostituované děti v očích práva kriminální živly, jež si zaslouží být zatčeny, přitom jejich zákazníci jsou zproštěni viny. Velitel jednoho thajského okrsku dokonce tento právní postoj obhajoval se slovy, že zatčením zákazníka by byla porušena jeho lidská práva. Problémem také je, že policejní složky taktéž mnohdy patří k důležitým zákazníkům těchto dětí, takže i v případě zatčení jsou dále nuceny pokračovat v jejich činnosti. Případně jim policejní důstojníci mohou vyhrožovat zatčením, pokud jim neposkytnou své služby. (Sachs, 1994)

V mnoha kulturách je navíc stále role ženy velmi nízká a je přirozeně podřízena muži. Někdy se hodnota ženy dokonce blíží hodnotě hmotných statků, jsou tedy nadmíru zranitelné v oblasti týrání, zanedbávání a sexuálního zneužívání. Možný je dokonce i násilný incest. (Vaníčková et al., 1999) Sachs (1994) hovoří o jisté indické dívce, jež byla donucena ke sňatku již v útlém věku. Poté, co se jí nepodařilo otěhotnět, ji její manžel vyhnal z domu, přičemž ji odmítla i vlastní rodina. Nakonec hledala útočiště u jiného blízkého příbuzenstva, kteří ji ihned prodali do nevěstince. Je tedy běžné, že muži užívají svoji silnější pozici k povýšení jejich sexuálního uspokojení nad potřeby ženy.

Výsledky výzkumu organizace La Strada také přináší informace o vlivu příslušnosti k určitému etniku či subkultuře. V souvislosti s dětskou prostitucí se hovoří zejména o romské

etnické skupině, jež je nositelkou rizikových znaků. Ze studie vyplynulo, že romské dívky dosahují v průměru nižšího vzdělání, bez základního vzdělání je jich téměř polovina ze zkoumaného vzorku. Spolu se sociálním vyloučením a nadprůměrně velkou nukleární rodinou tvoří romské děti jednu z ohrožených skupin. Naopak příslušnost k nějaké subkultuře, například punkové či anarchistické seskupení, významně snižuje náchylnost k prostitučnímu chování. Dle výzkumu tyto dívky zahajují prostituční profesi jen výjimečně. Zároveň expertní tým nabízí vysvětlení, kdy příslušnost k nějaké subkultuře dokáže člověka zcela naplnit, přinášet mu libé pocity a smysl života. (Burčíková et al., 2008)

Naproti tomu vliv drogové závislosti není prokazatelný, jinými slovy není zcela zřejmé, zda jde o příčinu, průvodní jev nebo následek prostituce, ačkoliv jsou tyto dvě oblasti hluboce propojeny. Drogy mohou stát na počátku prostituční kariéry, kdy si dívka snaží zajistit dostatečný příjem na jejich koupi. Stejně tak se dívky čelící prostituční realitě mohou uchýlovat k drogovému opojení, jež otupuje jejich smysly. Děje se tak převážně v případech nucené prostituce. (Burčíková et al., 2008)

Z výše uvedeného vyplývá, že k prostituci vede cesta především přes určitou formu strádání a nezáleží, zda jde o emocionální, ekonomickou či v případě vzdělání akademickou sféru. Z tohoto prostředí i nejčastěji pocházejí děti s rizikovými charakterovými rysy. Milfait (2008) je shrnuje následovně: „*Jsou to děvčata a chlapci, kteří se chovají zvláště nevinně a důvěřivě, děti s malou sebedůvěrou, s malým vědomím vlastní hodnoty; ty, které se cítí osamocené, emocionálně nejisté; tělesně, duševně nebo duchovně zanedbané, jimž se dostává málo náklonnosti, potvrzení uznání, pozornosti, tělesného kontaktu; děti, které mají málo přátel.*“ Nazývá je tzv. obětními typy.

Poměrně velkou roli hrají i kulturní vzorce, jež v dané společnosti převládají. Rozšířené jsou především představy přisuzující dítěti, či přímo dívce panně, téměř mytické vlastnosti. Zejména v asijských zemích panuje přesvědčení, že koitus s dítětem je přírodním medikamentem proti AIDS. Je-li dítě neposkvrněná dívka, kromě ochrany před HIV/AIDS je také zdrojem obnovení mladistvého vzhledu a znovunabytí síly a energií. Sex s ní poskytuje také dobré zdraví, dlouhověkost a úspěch v pracovní sféře. (Shahab Ahmed, 2005) Zdrojem dětské prostituce však může být i její zcela odlišné vnímání nehledě na to, jakých výhod se zákazníkovi dostane. Kupříkladu v Thajsku a Myanmaru jsou sexuální aktivity dětí v souvislosti s dětskou prostitucí nahlíženy jako úctyhodná činnost. Děti takto svým rodičům prokazují vděčnost za jejich péči a prostituce je jednou z možností, jak jim tuto péči vrátit. (Sarwar, Karmaker, 2008) Naproti tomu na ostrovech v části Melanésie je sexuální styk dětí před zraky ostatních nebo v rámci kmene zavrženímhodný, zatímco uvnitř hluboké džungle jsou

jakékoliv jejich orgie tolerovány (Weiss, 2005). I proto je při posuzování dětské prostituce a zavádění příslušných opatření třeba dbát na mravní hodnoty a kulturní tradice místních obyvatel.

Tato kapitola analyzovala možné příčiny dětské prostituce, přičemž za vysoce rizikový faktor byla identifikována chudoba, od níž se odvíjí mnohé další nepříznivé aspekty života. Jejich provázanost lze vyzorovat i v České republice i rozvojových krajinách. Následující kapitola se zaměřuje na následky dětské prostituce, jež je třeba mít na paměti převážně při tvorbě rehabilitačních programů.

4. NÁSLEDKY PROSTITUCE

Tato kapitola se snaží identifikovat možné dopady dětské prostituce na samotné aktéry této činnosti. Plným pochopením problematiky lze v budoucnosti pomoci mnoha dětem chyceným v pasti prostituce, a to především programy pro resocializaci. Nynější situaci komplikuje skutečnost, že intervence cílí převážně na co nejrychlejší vytržení dítěte z prostitučního prostředí, než na poskytnutí zdravotního vyšetření a následné péče. Děti jsou přitom nejohroženější a nejbezbrannější skupinou vůči sexuálnímu násilí. Jsou slabší z pohledu finančního zabezpečení, fyzické síly i nedostatečných kapacit kontrolovat svoji situaci (McClure et al., 2014). Dítě je tak závislé na dospělých osobách, přičemž jsou to právě ony, tedy rodina nebo společnost, z nichž oné násilí vychází. Trendem v této oblasti je navíc problém popírat místo hledání jeho řešení (Sarwar, Karmaker, 2008).

Prožitek sexuálního vykořisťování je pro dítě často fatální, dokonce je připodobňován ke zkušenosti s brutální formou mučení nebo s leteckou katastrofou. Na dítě působí nejen samotný fakt, že prodávalo své tělo, ale také přidružené násilí, jež je též nazýváno sekundární traumatizací. Zde se řadí zejména nucení do pohlavního styku bez ochrany včetně způsobu tohoto styku, s nímž dítě nesouhlasí, nucení k sexu s více osobami současně, znásilnění, tělesné tresty v případě neuposlechnutí příkazu, mučení, sadomasochistické praktiky a různé formy psychického násilí a podávání návykových látek. Tím vším se snaží kuplíři zajistit si přízeň svých obětí, tedy i strachem. V souvislosti s následky René Milfait (2008) dále zdůrazňuje, že situace dětí, jež byly k prostituci přinuceny z jakéhokoliv důvodu, je tragická, jelikož *„nejsou naplňovány základní životní potřeby dítěte, prostituce pro ně představuje komplex všech forem násilí a přináší odpovídající míru a intenzitu zdravotních poruch.“*

Děti, jež ještě ani neprošly celým vývojovým stádiem, jsou tak mimořádně zranitelné. Následky se mohou projevit v psychické i fyzické rovině, přičemž neblahé vlivy na mentální sféru jedince mají daleko hlubší kořeny a obtížněji se s nimi dítě vyrovnává. Někdy však ani vnější zásah nedokáže dostatečně pomoci a dítě se již s tímto traumatem nesrovná. Církevní duchovní působící na Srí Lance, pater Pinto a pater Felix, k problematice dodávají: *„Něco se v nich zlomí, duševně a morálně. Neumějí už vzít život vážně a důvěřovat. (...) Roste v nich hluboká nedůvěra. A právě u chlapců roste také hluboká nenávisť. Někteří z nich se také stanou pachateli, protože nechtějí zůstat sami s touto hroznou zkušeností. (...) Pro 60 % dětí přichází jakákoli pomoc příliš pozdě. Jen 40 % chlapců, kteří začínají náš rehabilitační program, vydrží do konce.“* (Milfait, 2008). Možné následky prostituce na děti v konkrétním pojetí shrnuje tabulka 4.

Tab 4 Odhady dětí postižených následky dětské prostituce

Nepříznivé dopady na zdraví prostituujících dětí (založeno na odhadovaném počtu devíti milionů dívek a jednoho milionů chlapců za rok)	Odhadovaný počet případů za rok
Infekční nemoci	
Sexuálně přenosné nemoci	2 000 000
Infekce HIV ⁴	300 000
Infekce HPV ⁵	4 500 000
Infekce HBV ⁶	500 000
Těhotenství	
Smrt matky	4 752
Samovolný potrat	900 000
Umělé přerušení těhotenství	1 224 000
Komplikace spojené s potratem	367 200
Smrt dítěte spojená s potratem	710
Duševní nemoci	
Posttraumatická stresová porucha	6 700 000
Pokus o sebevraždu	1 640 000
Užívání toxických látek	
Všechny látky	9 000 000
Násilí	
Tělesné napadení	2 500 000
Znásilnění	2 500 000
Vražda	6 900
Podvýživa	<i>nelze odhadnout</i>
Nepříznivé dopady na zdraví novorozenců prostituujících dětí (založeno na odhadovaném počtu dvou milionů tři sta sedmdesáti šesti tisíc narozených prostituujícím dětem za rok)	Odhadovaný počet případů za rok
Smrt kojence	190 080
Komplikace způsobené sexuálně přenosnými nemocemi	237 000
Infekce HIV	249 480
Smrt způsobená infekcí HIV	54 886
Infekce HBV	8 316

Zdroj: Willis, Levy; 2002

Jak lze vypočítat z výsledků Willise a Levyho, velkou hrozbou pro dětské prostitutky a prostitutky jsou zejména sexuálně přenosné nemoci, přičemž snad nejnámějším rizikem je v tomto směru infekce HIV. I proto je tomuto tématu věnována poměrně značná část následujícího textu. Za jednu z nejobtížněji řešitelných následků jsou potom považovány duševní újmy na zdraví. I dlouhodobá rehabilitace nezaručuje plné uzdravení jedince.

⁴ Virus lidské imunitní nedostatečnosti

⁵ Lidský papilomavirus

⁶ Hepatitida typu B

4.1. Sexuálně přenosné nemoci

Děti jsou vysoce ohroženy infekčními nemocemi hned z několika důvodů. Prvním je jejich větší biologická zranitelnost. Jelikož nejsou na konci svého vývoje, dětský imunitní systém není natolik silný, a jejich tkáně jsou velmi náchylné k protržení, přičemž sexuálně přenosné nemoci se mnohdy přenášejí právě tělesnými tekutinami. (Sachs, 1994; Milfait, 2008) Nebezpečí vychází také z nízké informovanosti o těchto chorobách. Zpravidla, pokud už děti vědí základní informace, chybí jim to nejdůležitější, instrukce k bezpečnému sexu. Mnoho dětí pokládá užívání prezervativu pouze za antikoncepční metodu, tedy ochranu před nechtěnou graviditou, nikoliv také jako prevenci pohlavních nemocí. Na druhou stranu, ačkoliv už jsou děti obeznámeny se všemi funkcemi kondomu, stále zde existuje mnoho úskalí, jež jim brání v jeho použití. V oblasti, kde děti působí, může být toto zboží neúměrně drahé nebo naopak nedostupné. Kromě toho nemusí souhlasit velikost kondomu s jeho dětským uživatelem. (Bond, 1993) V porovnání s dospělými osobami provozující prostituci jsou navíc přesvědčovací schopnosti dětí k použití prezervativu značně omezeny. Snáze tak podlehnou nátlaku ze strany zákazníků k rizikovému pohlavnímu styku, což možnost nakažení dále zvyšuje. Například nechráněný koitus s infikovanou osobou v sobě skýtá třicetiprocentní riziko nakažení genitálním oparem a padesátiprocentní riziko nakažení kapavkou. Ve stejném případě má dívka jednaprocentní pravděpodobnost být nakažena infekcí HIV s každým jedním pohlavním stykem. Nedostatečný je i přístup k základní zdravotní péči oproti dospělým prostitutkám. (Willis, Levy, 2002) V některých zemích dokonce právní stránka dovoluje mít dětem pohlavní styk před dovršením dospělosti, ale již nepovoluje přístup k nezávislým testům na pohlavně přenosné choroby před osmnáctým rokem života (McClure et al., 2014). Neléčení sexuálně přenosných chorob mívá však závažné zdravotní dopady. U prostituujících dívek může dojít k zánětům v oblasti pánve, jež snadno vyústí až v neplodnost, mimoděložní těhotenství, chronické bolesti pánve a zvýšené riziko hysterektomie, tedy chirurgické odstranění dělohy. Proto se některé dívky uchylují k vlastnímu stylu léčby, čímž své tělo vystavují nebezpečí navyknutí na medikamenty. V takovém případě je potom jejich forma léčení neúčinná, neboť viry a bakterie způsobující onemocnění se stanou odolnými na daný typ léčebných látek. Případně může dojít i k vážným komplikacím způsobené právě nevhodnými ozdravnými postupy. (Willis, Levy, 2002)

Dostupnost zdravotní péče je pro prostituující děti zásadní nejen z pohledu jejich vlastního zdraví, avšak zabraňuje i dalšímu šíření nemoci. Klienti využívající sexuálních

služeb mohou potom své nakažení přenést i na své partnery a vystavit nebezpečí celou komunitu. (Willis, Levy, 2002)

Prostituující děti jsou přitom v ohrožení mnoha vážných onemocnění. Dívky jsou v nebezpečí zvláště s ohledem na rakovinu děložního čípku, jež je dávána do souvislosti s mnoha sexuálními partnery a příliš nízkým věkem při první sexuální zkušenosti. U diagnostikování rakoviny v pozdějším stádiu se navíc šance na úspěšnou léčbu snižuje. Dále se u dětí provozujících prostituci objevuje hepatitida typu B i C. Díky nuzným životním podmínkám mohou být nakaženy také tuberkulózou, hepatidou typu A nebo různými kožními infekcemi. (Willis, Levy, 2002) Snad nejvíce se však v této souvislosti hovoří o viru HIV.

4.1.1. Infekce HIV

Známý vir s názvem HIV je znám na celém světě. Tento virus u člověka způsobuje ztrátu schopnosti bránit se nemocem. Dochází k tomu tak, že v těle člověka napadá specifickou skupinu bílých krvinek, jež jsou důležité právě z hlediska obranyschopnosti, a postupně je ničí. Tento fakt vede k selhávání imunity a dochází k rozvoji onemocnění zvané AIDS. Člověk tak ztrácí svoji přirozenou odolnost, čímž se stává snadno dostupným pro jakékoliv další formy nemocí včetně nádorových. Podstatná je skutečnost, že k projevu AIDS může dojít z různých příčin, ačkoliv není prokazatelně jasné, zda se tak musí stát u všech nakažených osob. Jednou z těchto příčin je však další vystavení viru HIV, proto i při koitu dvou infikovaných osob je třeba se chránit. (AIDS – HIV, 2011a)

Virus HIV se vyskytuje v tělních tekutinách, tedy v krvi, spermatu, poševním sekretu a mateřském mléku. Přenos viru se tak děje skrze kontakt těchto tekutin. Nejčastější příčinou je nechráněný pohlavní styk, přičemž rizikové jsou také anální a orální formy sexu. Infikování lze způsobit i krevní infuzí a sdílením injekčních jehel u drogově závislých jedinců. Posledním typem infikace je přenos viru HIV z matky na dítě. V rozvinutých zemích se již provádí na tento typ viru testování a novými medicínskými postupy lze riziko přenosu významně snížit. (AIDS – HIV, 2011b)

Jak lze vidět, riziko nakažením HIV je u prostituujících dětí vysoké. Hlavní roli zde hraje několik faktorů, je to převážně rozšíření HIV v daném regionu mezi prostitutkami a prostitutky, dostupnost prezervativů a postoj klientů k jejich používání. Infekce HIV je globálním problémem. Dle studie ESCAP⁷, zkoumající sto sedmdesát šest prostituujících dětí v šesti zemích, se míry HIV pozitivních osob pohybovaly od pěti procent ve Vietnamu po

⁷ Ekonomická a sociální komise pro Asii a Tichomoří

sedmnáct procent v Thajsku. V některých komunitách je přítom až osmdesát šest procent sexuálních pracovníků a pracovníc postižených virem HIV. (Willis, Levy, 2002) Výzkum pro UNICEF zase zveřejnil data pro Kambodžu. Předpokládá se, že zde žije šedesát až sedmdesát procent dětí HIV pozitivních, které jsou zároveň obětí prostituce. (UNICEF, 2014) Přesnější čísla přináší tabulka 5.

Tab 5 Odhadované procento osob ve věku 10 – 19 let postižených infekcí HIV ve světě (celkový počet: 2,1 milionů adolescentů)

Region	Procenta
Východní a jižní Afrika	63%
Západní a střední Afrika	18%
Jižní Asie	6%
Východní Asie a Tichomoří	5%
Latinská Amerika a Karibik	4%
Blízký východ a severní Afrika	1%
Střední a východní Evropa a sdružení Commonwealth	1%

Zdroj: McClure et al., 2014

Z tabulky lze vypožorovat, že vyšší míry nakažení virem HIV se vyskytují převážně v chudých a nerozvinutých oblastech. Tuto skutečnost lze vysvětlit například vyšší úrovní zdravotní péče a lepší přístup k ní. Co se týče samotné dětské prostituce, z faktorů k ní přispívajících zde také není natolik výrazná chudoba ani kulturní vlivy.

4.1.2. Sexuální a reprodukční zdraví

Prostituční život plný násilí, sexu a pohlavních chorob neovlivňuje jen současnou zdravotní situaci subjektu, ale taktěž jeho sexuální a reprodukční zdraví, jež charakterizují tři hlavní body: přiměřený vývoj a sexualita, ochrana před sexuálně přenosnými chorobami nebo její absence, ochrana před předčasným těhotenstvím a spontánními potraty. (Milfait, 2008)

Všechny tři zmíněné body jsou v případě dětské prostituce hrubě porušovány. Normální vývoj dítěte je narušen jeho nízkým věkem při vstupu do prostituce. Prodejem těla za peníze jsou zároveň zkřiveny představy o sexu a sexualitě samotné. Druhým bodem se již zabývala výše uvedená kapitola, jež také nastínila problematiku pohlavně přenosných chorob, kterým jsou děti často vystaveny. Co se týče posledního bodu, jedná se o průvodní jev prostituce, o němž podrobněji pojednává následující kapitola.

4.2. Rizikové těhotenství

Těhotenství jako následek dětské prostituce je velmi významný prvek, jenž ovlivňuje zdraví dívky. Stejně jako je dítě náchylné k sexuálně přenosným chorobám, má predispozice i k rizikovému těhotenství. Dívky se přitom většinou ve svém „povolání“ těhotenství nevyhnou.

Statisticky je devadesátiprocentní pravděpodobnost, že dívka do jednoho roku otěhotní, provozuje-li sexuální aktivity bez jakékoliv ochrany. Většina prostituujících dívek však k antikoncepci nemá přístup, proto se tak časem mnoho z nich stane gravidní. Tyto dívky jsou však často vystaveny také komplikacím spojených se samotným těhotenstvím a porodem, a to včetně smrti. (Willis, Levy, 2002) Právě zmíněná úmrtnost při porodu a těhotenství se u dívek mladších osmnácti let vyskytuje dvakrát více než u žen starších (Milfait, 2008).

Většina takto gravidních dívek hledá pomoc v interrupci. Dle studie ESCAP ve Vietnamu, osm z dvanácti těhotných dívek podstoupilo potrat. Podobný zákrok vyhledává a absolvuje jeden až čtyři miliony dívek ročně, potraty jsou však vysoce nebezpečné. Odhadovaný počet opravdu rizikových potratů za rok je dvacet milionů, z nichž osmdesát tisíc končí smrtí matky. To jest celých třináct procent ze všech smrtí těhotných matek. Deset až padesát procent dívek musí po takovém zákroku vyhledat odbornou lékařskou pomoc kvůli nastalým komplikacím. (Willis, Levy, 2002)

Ne všechny gravidní dívky však podstupují rizika interrupce, ať už dobrovolně či nikoliv. Jestliže novopečená matka své dítě úspěšně donosí, reakce vlastníků nevěstinců a obchodníků se sexem je mírně ambivalentní. Na jednu stranu je nový přírůstek v sexuálním byznysu vítanou posilou, a zároveň mocnou zbraní v rukou obchodníků ke kontrole jejich matek, avšak na tu druhou těhotenství a následný porod znamenají ušlé zisky. (PRERANAANTITRAFFICKING, 2015)

4.3. Psychické trauma

Duševní ořes jedince vzniklý v důsledku extrémně nepříznivé osobní události je poměrně široký pojem a má také mnoho projevů. Mezi nejčastější viditelné újmy na psychickém zdraví patří ztráta sebejistoty, nedůvěra nebo zášť k dospělým osobám či zmatenost v oblasti sexuální orientace a nevyrovnanost se svou vlastní identitou (HUMANIUM, 2011). Mnoho obětí prostituce též vykazuje známky deprese, zoufalství, snížené chuti k jídlu a poruch chování, jako je posttraumatická porucha. Dále se objevují sebevražedné sklony, potíže se spánkem, noční můry a pocity rezignace. (Willis, Levy, 2002)

Následky projevené u dítěte se však liší v závislosti na tom, v jakém věku bylo vrženo do prostitučního prostředí. Každá živá bytost má stanovené své specifické potřeby v určitém vývojovém období, a pokud tyto potřeby nejsou naplněny, objevuje se hluboká deprivace. Významné vlivy na psychické rozpoložení dítěte vychází také z rodinného zázemí a okolní atmosféry. Konkrétně Vaničková (2005) hovoří takto: *„Rozumíme tomu, že rodinná konstelace a sociální podpora dítěte v tom hrají také významnou roli a v případě prostituce dítěte z přinucení ze strany rodičů, kteří ho přesvědčili o pozitivním dopadu, bude stigmatizace dítěte mít úplně jinou podobu než u dítěte, které bylo obchodováno pod negativní pohrůzkou cizím člověkem nebo zůstává otázkou, zda a jak bude stigmatizováno dítě, které se rozhodne k prostitučnímu chování jenom proto, aby přestalo být skupinovým outsiderem atd.“*. Snad není třeba dodávat, že spolu s výše zmíněným na dítě spolupůsobí také odmítavé reakce většinové společnosti, násilí ze strany kuplířů i zákazníků, ale také například rozvinutá závislost na návykových látkách. (Vaničková, 2005)

Otřesené sebevědomí, pohrdání okolí a nedostatek něhy, lásky a jakéhokoliv citu obvykle vyústí v nekontrolovatelnou touhu po téměř každé formě pozornosti, tedy i té koupené, ačkoliv není ojedinělé, že dětské osoby provozující prostituci své zákazníky zároveň nenávidí. Prostitující dívka však především tíhne ke svému kuplíři jako opatrovateli, právě v tomto vztahu se nejvíce projevuje její emocionální rozpolcenost. Náklonnost svého kuplíře si zajišťuje poslušností a prodáváním svého těla. Jeho brutální a násilnické chování dívky mnohdy omlouvají, dokonce si někdy samotné hledají pasáka, pro něhož by mohly pracovat. Situace těchto dívek lačnicích po troše uznání, je velmi složitá. Jak zdůrazňuje René Milfait (2008), *„snést násilí je pro ně často lehčí než unést ztrátu náklonnosti“*.

4.3.1. Stres

Dětskou prostituci lze pokládat za stresor, proto je jedním z následků také stres. Jeho intenzita však závisí na dvou faktorech, a to jak stresové podmínky vnímá sám subjekt, a také jak silnou má tento subjekt osobnost, tedy v jaké míře stres jeho osobnost ohrožuje. Příznaky stresu jsou trojího typu: fyziologické, emocionální a behaviorální. Konkrétní projevy první skupiny jsou například silné bolesti hlavy, do druhé kategorie lze zařadit náladovost, potíže se soustředěním a celková podrážděnost. Konečně poslední skupina je charakterizována zvýšenou konzumací alkoholických nápojů či cigaret a větší náchylností k nemocem. Dlouhodobé vystavení stresovým situacím také u člověka zapříčiňuje rozvoj chorob v somatické sféře. Děti jsou zvláště ohroženy sníženou imunitou, což má za následek vyšší nemocnost a častější infekce. (Vaničková, 2005)

4.3.2. Posttraumatická stresová porucha

Primární příčinou posttraumatické stresové poruchy je vystavení mimořádně hrůzné události, přičemž největší roli v souvislosti s rozvinutím této poruchy zde hraje schopnost a způsob vstřebání děsivého zážitku. Zmíněný proces ovlivňuje stav organismu člověka, jeho psychické rozpoložení a sociální zázemí. (OPSYCHOLOGII, 2014) Příznaky se nemusí dostavit ihned po trýznivé zkušenosti, maximální doba latence je však šest měsíců (Vaničková, 2005).

Vaničková (2005) uvádí tři nejvýznamnější kategorie, do nichž lze zařadit projevy posttraumatické stresové poruchy. Jsou jimi „*znovuprožívání*“, čímž se rozumí spontánní vybavování si bolestných vzpomínek, a to i ve snech, doprovázených silnými fyzickými reakcemi; dále „*vyhýbání se*“, tedy přesněji vyhýbání se všem podnětům připomínajících prožité trauma; a „*vegetativní labilita*“, jež je charakterizována zvýšenou lekavostí, náladovostí a potíží se spánkem.

Posttraumatická stresová porucha (PTSD) je významnou překážkou k resocializaci takto postižených osob. Přitom dle jedné studie probíhající v pěti zemích, šedesát sedm procent prostitujících dětí z celkového počtu čtyři sta sedmdesát pět, splňovalo kritéria pro diagnostikování PTSD, což jsou dosti vysoká čísla. (Willis, Levy, 2002)

4.3.3. Sebevražedné chování

Krajním následkem hluboké deprese a posttraumatické stresové poruchy mohou být i sebevražedné sklony. Na fázi, v níž jedinec ustrne, tedy od myšlenek na vlastní záhubu až po její úspěšné uskutečnění, včetně toho, kdy jedinec takové úmysly vůbec neprojeví, má vliv mnoho faktorů. V první řadě jsou spouštěčem psychické potíže, důležitá je ale i osobnost dítěte, tedy do jaké míry je schopné zvládat stresové situace. V neposlední řadě je podstatná i úroveň zátěže, jaké je vystaven ve svém okolí. Nebývalý vliv má zejména smrt velmi blízké osoby. Neméně významná záležitost je také podpora rodiny. (Vaničková, 2005)

Dle jedné studie prováděné ve Spojených státech amerických, dvacet pět gravidních mladých prostitutek z celkového počtu šedesát jedna, což je čtyřicet jedna procent, uvedlo, že během předešlého roku velmi vážně uvažovaly o sebevraždě, nebo se o ni dokonce pokusily (Willis, Levy, 2002). Z tohoto hlediska je tedy situace velmi vážná.

4.4. Závislost na návykových látkách

O drogové závislosti bylo pojednáno již v předešlé kapitole. Navzdory diskutabilní rovině tohoto faktoru budou nyní popsány argumenty, na jejichž základě lze vnímat drogovou intoxikaci jako následek prostituce.

Otázkou zůstává, co přesně stojí za požitím drogy. Vaníčková (2005) uvádí čtyři významné činitele. Prvním z nich je nahlížení drogy jako donucovacího prostředku, díky kterému kuplíř snáze přiměje svou oběť k prostituci. V drogovém opojení jsou navíc děti více promiskuitní, což je u dané „profese“ žádané. V době navyknutí na drogu je potom jedinec často ochoten čehokoliv pro další dávku, tedy i prostituce, a ocitá se tak v cyklické pasti. Nakonec děti, jež prodávají svá těla dobrovolně, užívají drogu jako stimulant či naopak jako analgetikum.

Takové děti se stávají lehce zranitelné v oblasti sociální i psychosomatické. Vzhledem k tomu, že k rozostření reality dochází nejen z důvodu oddání se opiátům a čichání těkavých látek, ale běžně se děti uchylují také k alkoholu a tabáku, jejich zdraví je v obrovském nebezpečí. Může dojít k trvalému poškození ledvin, jater a mozku, dále je zde zvýšené riziko infekce HIV, hepatitidy B i C a dalších krví přenosných nemocí a rakoviny. V případě zejména tvrdých drog hrozí také riziko předávkování. (Willis, Levy, 2002)

Drogové a prostituční prostředí také zvyšuje ohrožení dětí před obchodem s drogami, do něhož se tak mohou samy zapojit, stejně jako do jiných kriminálních činností (Milfait, 2008).

4.5. Fyzické násilí

Násilí, týrání a mučení jsou bohužel nedílnou součástí prostituce. V tomto ohledu jsou znevýhodněny především dívky, a to ze strany zákazníků, policie i samotného pasáka. Násilí však hrozí i z okolní společnosti, v níž se pohybují (Vaníčková, 2005).

Tyto násilné činy na sebe mohou brát mnohé podoby od znásilnění až po brutální fyzické napadení, jež může končit až samovolným potratem nebo smrtí. Ze studie čtyři sta sedmdesáti pěti prostitutek v rámci pěti zemí bylo ohrožení fyzickým násilím zřejmé, sedmdesát tři procent vypovědělo, že byly při práci fyzicky napadeny a šedesát dva procent bylo alespoň jednou znásilněno. Dvacet sedm prostitutek, z nichž minimálně dvě byly děti, bylo v USA od roku 1997 zavražděno. (Willis, Levy, 2002)

Následky takového jednání, vyjma smrti, zahrnují například natržení vagíny, infekce nebo nechtěné těhotenství (HUMANIUM, 2011).

4.6. Zdraví novorozenců prostituujících matek

Podstatným problémem pro nastávající matky v prostituci je nedostupnost prenatální péče, tudíž novorozencům hrozí smrt či jiné choroby. Po narození se dětem obvykle nedostává ani očkování na běžné nemoci. Výjimkou není ani přenos HIV, hepatitidy B nebo C z matky na dítě. (Willis, Levy, 2002)

Tato kapitola analyzovala následky dětské prostituce. Velká část byla věnována zejména sexuálně přenosným nemocem a duševním chorobám. Nelze však opomínat také všudypřítomné násilí, jemuž jsou oběti dětské prostituce vystaveny, zvýšenou pravděpodobnost těhotenství i provázanost prostituce a užívání návykových látek. Následující kapitola shrnuje veškeré poznatky na případu dvou latinskoamerických státech, Kuby a Brazílie. Budou zde analyzovány obzvláště skutečnosti, jež zvyšují riziko dětské prostituce.

5. PŘÍPADOVÉ STUDIE

Jak již název napovídá, následující kapitola usiluje o hlubší analýzu dětské prostituce na příkladu dvou zvolených latinskoamerických zemí, jimiž jsou Brazílie a Kuba. Obě zmíněné země, pod vlivem regionálních podmínek, nabízejí vlastní pohled na tento sociální problém. Poslední podkapitola hodnotí celkovou situaci.

5.1. Brazílie

Brazílie je se svou rozlohou 8 514 877 km² největší zemí na jihoamerickém kontinentu a pátou největší zemí na světě. Sousedí téměř se všemi zeměmi kontinentu, výjimku tvoří jen Chile a Ekvádor. Brazílie oplývá surovinovým bohatstvím, je dobře rozvinutá v oblasti průmyslu a služeb a z ekonomického hlediska je nejvýraznější země kontinentu. Hlavním městem je od roku 1960 uměle vytvořená Brasília. Mezi další významná města se řadí São Paulo, Rio de Janeiro, Belo Horizonte, Salvador, Fortaleza, Recife, Pôrto Alegre či Belém. Co se týče obyvatelstva, východ a jihovýchod země jsou obydleny nejhustěji, největší roli zde hrají pobřežní státy jako Rio de Janeiro a São Paulo. Z demografických ukazatelů je zajímavý věk obyvatel, jejichž věková pyramida je někde mezi progresivním a stacionárním typem. Nejvíce zastoupená skupina obyvatel je mezi dvaceti pěti a padesáti čtyř lety, následovaná nejmladší kategorií obyvatelstva, to znamená do čtrnácti let. (RGLA.UPOL, 2009a, CIA, 2014)

Ekonomický rychlý růst v posledních letech a poměrně vysoká míra urbanizace tak může působit dojmem úspěšné země, avšak Brazílie se potýká zároveň se spoustou problémů jako je chudoba, korupce, kriminalita a nezaměstnanost. Věkové složení obyvatelstva také poskytuje dostatečné kapacity dětských prostitutek, jež vedou k prostituci převážně zmíněné problémy. Paulo Serafini (2012) dokonce hovoří o primárním postavení země z pohledu prostituce, ačkoliv tuto pozici doposud zaujímal Thajsko. Jean Wyllys, člen ozbrojených jednotek, reaguje na problematiku zcela jiným způsobem. Dle něj je chyba v prezentaci země jako takové okolnímu světu, kde jsou brazilské ženy vyobrazeny smyslně a exoticky, takže ne jeden turista by mohl nabýt dojmu, „že všechny zdejší ženy jsou prostitutkami“. (Crellin, 2013) Brazílie tak balancuje mezi dvěma silnými protipóly.

5.1.1. Právní uchopení prostituce

Prostituce osob starších osmnácti let byla v zemi legalizována roku 2002, nicméně sexuální průmysl je jen slabě monitorován, čímž vznikají značné mezery v jeho regulaci a

prostor pro prostituci dětskou. Navíc zde hraje velkou roli také korupce. Veřejné domy z pohledu práva povoleny nejsou, ačkoliv se objevují snahy o opačnou situaci. Jean Wyllys věří, že uzákonění nevěstinců i pasáků by umožnilo lepší policejní dohled nad sexuálním odvětvím, a tím také úspěšnější boj proti dětské prostituci. (Crellin, 2013)

Z mezinárodního hlediska se Brazílie formálně zavázala k dodržování mnoha významných dohod, ačkoliv v praxi je jejich vynucování složitějšího charakteru, jak lze vyčíst z textu níže. V osmdesátých letech například přijala Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen, přitom nerovné genderové postavení stojí za mnohým nynějším násilím, a to včetně sexuálního. O pár let později Brazílie přijala Úmluvu proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání. V této souvislosti je třeba dodat, že díky rozšířené korupci a slabé legislativní stránce, jsou sítě organizovaného zločinu v mnohých brazilských oblastech tolerovány, přičemž obchod s lidmi, a to i dětmi, za sexuálním účelem, nepochybně patří k porušování zmíněné Úmluvy. K nejdůležitějším dokumentům však stále patří Úmluva o právech dítěte přijatá roku 1990. (LIDSKAPRAVA, 2014)

Přes všechna opatření a legislativní kroky se Brazílie potýká s dětskou prostitucí v poměrně velkém měřítku.

5.1.2. Současná situace

Tento fenomén je zde dlouhodobým problémem. První formální studie výskytu sexuálně zneužívaných dětí nesoucí název „Noční dívky: prostituce zotročených dívek v Brazílii“⁸ se objevila již roku 1992. Autor zde plně odsuzuje rozlehlé sítě organizovaného obchodu s dětmi v severních částech Brazílie. O rok později bylo odpovědí na tuto studii zřízení Parlamentní vyšetřovací komise, jejímž úkolem bylo prozkoumat charakter a rozsah dětské prostituce v celé zemi. (Gattás et al., 2012)

Dnešní situace se však v mnohém nezměnila, dosavadní snahy Brazílie se tedy s úspěchem zatím příliš neseťkaly. Sexuální vykořisťování se týká převážně dívek, ale v nebezpečí jsou i chlapci. Carla Finger (2003) uvádí sto až pět set tisíc prostituujících dívek, novější odhady UNICEF z roku 2010 předpokládají dvě stě padesát tisíc dětských osob provozujících prostituci. Místní nevládní organizace však oponují a hovoří až o jednom milionu. Nejvíce postiženy jsou severní a severovýchodní regiony, například Recife nebo Rio de Janeiro, jež lákají zejména relaxačním přímořským pobřežím. Drtivá většina zákazníků jsou totiž cizinci. Velmi znepokojivé také je, že většina sexuálních turistů si žádá dětské

⁸ přeloženo autorkou z originálního znění „Night Girls: The Prostitution of Girls Enslaved in Brazil“

prostitutky. Dvaceti sedmiletý Thiago, bývalý pasák a majitel nevěstince, říká, že osmdesát procent jeho návštěvníků byli cizí státní příslušníci a plných sto procent si přálo mít styk s nezletilou dívkou, jelikož ji považovali za čistou a ještě nepoužitou. (Crellin, 2013) Serafini (2012) přímo hovoří o tzv. prázdninových balíčcích, kdy se zákazníkovi dostane pobytu v luxusních resortech spolu se schůzkou s nezletilou dívkou. New York Times dokonce uveřejnil článek, v němž informuje o krycím názvu pro schůzku sexuálního charakteru s dítětem. Údajně se oficiálně jednalo o vycházky za rybařením. Do brazilských letovisek míří zejména turisté z Evropy, méně již z USA (Gattás et al., 2012).

5.1.3. Faktory přispívající k dětské prostituci

Ztížené životní podmínky často stojí za prostitucí brazilských dětí. Těch, co utekly z domova, je velké množství a tvoří největší část dětí žijících na ulici. Tyto děti jsou nejvíce zranitelné. Většina z nich opustila své domovy z důvodu domácího násilí nebo sexuálního zneužívání. Dysfunkční rodinné prostředí je tak významným faktorem. Děti ulice potom často také provozují „sex pro přežití“, kdy směňují svá těla za materiální a sociální hodnoty, jako například jídlo a zdánlivý pocit bezpečí. (Gattás et al., 2012) Silným argumentem, proč nezletilé osoby pracují na ulici, je i přítomná chudoba. Sama Olivia Crellin (2013) uznává, že situace je kritická. Rodiny nemají dostatek prostředků a prostituce dětí skýtá velké finanční možnosti. Příkladem může být dívka jménem Rafaela z města Recife. Její matka je již v důchodu a penze je příliš malá na pokrytí základních potřeb. Sama Rafaela začala s prostitucí ve třinácti letech a jedním dechem dodává, že běžně u silnice vidí dvanáctileté dívky, jež se prodávají za peníze. Crellin (2013) zmiňuje i další mladičké děvče, skoro čtrnáctiletou Amandu, jež byla zachráněna ze spárů ulice nevládní organizací *Shores of Grace*. Utekla z domu kvůli rodinným problémům, brala drogy a za dobu, co prodávala své tělo, prodělala dva potraty. Přiznává, že často chodila i s padesátiletými muži, jen aby nebyla přes noc sama. V menších venkovských městečkách jsou dívky k prostituci verbovány většinou přáteli nebo sousedy, kteří jí slibují dobrou práci a vysoké příjmy. Rodiny s takovým krokem mnohdy jen tiše souhlasí, jelikož si uvědomují smutnou skutečnost, že je třeba, aby i dítě také podpořilo rodinný rozpočet. Prostituce je přitom poměrně lukrativní byznys a není výjimkou, že vynáší i více, než jsou schopni přinést domů rodiče z legální práce. (Finger, 2003)

5.1.4. Sexuální obchod

Takové děti se často ocitají samotné a bez ochrany, jsou tak ohroženy nejen lokální prostitucí, ale také obchodem s lidmi. Obchody probíhají v rámci země i za jejími hranicemi.

Výzkum uskutečněný členem skupiny ECPAT, jenž probíhal v roce 2002, identifikoval sto deset vnitrozemských obchodních cest a sto třináct tras mezinárodních. Nejvíce cest se soustředilo do severních a severovýchodních oblastí, jež jsou zároveň ty nejchudší. (ECPAT International, 2006) Dle jiné studie je Brazílie přímo jednou z hlavních exportních zemí mladých žen pro sexuální účely. Do zahraničí je každým rokem obchodováno až sedmdesát tisíc dívek a žen v rozmezí patnácti až dvaceti pěti let. Využívány jsou mezinárodní trasy, jichž bylo identifikováno sto třicet jedna, vedoucí převážně do sousedních latinskoamerických zemí jako je Venezuela, Argentina a Paraguay, ale taktéž do Evropy. Takové množství obchodovaných žen umožňují především velmi nedbalé kontroly na hranicích. (Finger, 2003)

Brazílie jako státní útvar se již mnohokrát snažil vymýtit hlavní osy dětské prostituce, avšak boj na takovém rozlehlém území je velmi složitý. Snad o něco málo úspěšnější jsou lokální nevládní organizace a centra zabývající se ochranou dětí, které operují na mnohem menším teritoriu.

5.2. Kuba

Kuba je zemí mnoha protikladů. Na první pohled disponuje bílými písečnými plážemi, tropickým podnebím a turistickým potenciálem, při bližším prozkoumání lze však uzříť stagnující ekonomickou scénu a ignorování problémů. Na chvíli se zdá, jakoby Kuba ztratila po rozpadu sovětského bloku dech. Jedna oblast však nezaostává ani v úpadku, a tak se tropický ráj stal také rájem sexuálního turismu.

Kubánská komunistická republika je největším, a zároveň nejlidnatějším ostrovem v karibské oblasti. Státem řízená ekonomika je známá především díky pěstování cukrové třtiny. (RGLA.UPOL,2009b) Z urbanistického hlediska se, kromě hlavního města La Habana, do významných měst řadí Santiago de Cuba, Camagüe a Holguín. Na Kubě je také zajímavostí dvojí oficiální měna, tzv. kubánské peso a konvertibilní peso. Domorodí obyvatelé se setkávají spíše s kubánským pesem, v němž jsou vypláceny mzdy. Sortiment v obchodech za tuto měnu je však velmi omezen a ne všechna prodejní místa ji akceptují. Kubánci za ně mohou nakoupit potraviny na příděl, trhovou zeleninu a ovoce a některé lokální průmyslové výrobky. Konvertibilní peso je hlavní kubánskou měnou, někdy nazývanou také jako turistická měna. Má pevně daný kurz a lze uplatnit zejména v turistických oblastech, což znamená i lepší kvalitu zboží. (MZV, 2014, CESTOVANI.LIDOVKY, 2014)

5.2.1. Právní uchopení prostituce

Prostituce jako zdroj obživy je sice na Kubě legální, avšak věk, jenž osobě povoluje mít sexuální styk, je stanoven na šestnáct let (CUBANET, 2013) Dle trestního zákoníku tak komukoliv, kdo úmyslně zaangažuje do prostituce osoby mladší šestnácti let, hrozí odnětí svobody na dva až pět let. Zákon rovněž ukládá trest osobám vyskytujících se v takovém prostitučním prostředí. Dále kdokoliv, kdo je svědkem dětské prostituce, je povinen tuto skutečnost nahlásit příslušným orgánům. (ECPAT UK, 2010)

Dle zprávy Spojených států amerických je však dětská prostituce na Kubě široce, a zároveň tiše akceptovaným jevem a spoluvinu nesou nejen sexuální turisté, ale taktéž zaměstnanci hotelů, cestovních kanceláří, restaurací, poskytovatelé taxi služeb i samotní příslušníci státní správy, kteří se na jejím chodu podílejí. (ECPAT UK, 2010) S tím souhlasí i kubánská nezávislá novinářka Lamasiel Gutierrez Romero, jež přímo říká: *„Na Kubě existuje provázaná síť kontaktů, která funguje jako mafie. Jsou do ní zapleteni taxikáři, kteří přepravují turisty, ale i hoteloví vrátní a další lidé.“* (Začalová, Nedorostková, 2011)

Zajímavé je, že taktéž Kuba přijala určitá mezinárodní opatření. Stejně jako Brazílie, zavázala se k Úmluvě o odstranění všech forem diskriminace žen, Úmluvě proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání i Úmluvě o právech dítěte, jež se stala součástí kubánského právního prostředí na konci roku 1991. (LIDSKAPRAVA, 2014)

5.2.2. Současná situace

Oficiální data ohledně výskytu dětské prostituce na Kubě neexistují. Státní představitelé tento vážný sociální problém vehementně popírají. María Esther Reus, ministryně spravedlnosti, roku 2013 veřejně oznámila, že otázka dětské prostituce se Kuby netýká, přičemž se odvolávala na striktní právní mechanismy země, jež by v opačném případě viníky přísně stíhaly. (CUBANET, 2013) Toto vědomé přehlížení ze strany veřejnosti i sdělovacích prostředků s sebou nese také další úskalí ve formě neexistující pomoci obětem sexuálního vykořisťování. *„Režim nepřipouští ani pomoc mezinárodních organizací, jinak by totiž musel problém dětské prostituce uznat.“* Jelikož tedy prostituce nezletilých oficiálně neexistuje, není dostupná ani pomoc, ani prevence. (Začalová, Nedorostková, 2011)

V praxi tak lze na ulici užívat mnoho nabízejících se dívek. Petro Želiezko, jenž zažil Kubu na vlastní kůži, říká, že jakmile se objeví na ulici muž sám bez partnerky, téměř okamžitě mu místní překupníci nabízejí své dívky, případně se nabízí i samy. Celkovou situaci popisuje následovně: *„Některé jsou jen společnice, které jsou vděčné i za zaplacení*

několika drinků, jiné skutečně nabízejí sex za úplatu a hranice mezi těmito dvěma skupinami není vždy jasná. Smutné je, že mnohé z těchto dívek a žen pracují jako učitelky nebo lékařky, jejich plat je ale tak nízký (a především je vyplácen v národní, nikoliv konvertibilní měně), že si přivydělávají i tímto způsobem.“ (CESTOVANILIDOVKY, 2014)

Do prostituce se zapojují mladé dívky zejména ve věkovém rozmezí jedenácti až osmnácti let. Většinou se soustřeďují kolem hlavního města a jeho přilehlého okolí, postižena jsou však také další města jako Varadero, Santiago de Cuba a Santa Lucia. Spousta dívek se stěhuje přímo do Havany nebo jiných sexuálních destinací za účelem prostituce. Mnohé z nich pochází z východní části ostrova, jenž se řadí k regionům s bídými ekonomickými vyhlídkami. Tyto nově příchozí nezletilé prostitutky jsou stavěny do značně nevýhodné pozice díky své nezkušenosti a často i jazykové bariéře. K nejvíce ohroženým pak patří dívky černé pleti. (Začalová, Nedorostková, 2011, ECPAT UK, 2010) Přitažlivost turistických oblastí je zřejmá, za vidinou lepšího života neemigrují pouze dívky, nýbrž celé rodiny. Kapacity pro bydlení jsou však nedostatečné, projímání bytů pro vlastní obohacení je nezákonné, proto se tak děje obvykle načerno, čímž se tato služba stává drahým luxusem a jeho uživatelé se snaží všemi možnými způsoby získat dostatek peněz na jeho pokrytí. Mladé, zejména čtrnáctileté a patnáctileté dívky, jsou v nebezpečí zneužívání jak ze strany svého pronajímatele, tak i ze strany turistů. (ECPAT UK, 2010)

5.2.3. Faktory přispívající k dětské prostituci

Většinu zákazníků tvoří zahraniční turisté, přičemž rozmach cestovního ruchu na Kubě je spojován právě se sexuálním turismem, jenž je tak považován za signifikantní část. Zahraniční návštěvníci jsou na jednu stranu určitou „spásou“ pro chudé obyvatelstvo, které tak má šanci dosáhnout na zahraniční měnu, především dolary, nebo na konvertibilní peso. (ECPAT UK, 2010) Děti proto tímto způsobem podporují finanční situaci rodiny. Lamasiel Gutierrez Romero dokonce říká, že extrémní chudoba dotlačí některé rodiče do pozice pasáků svých vlastních dětí (Začalová, Nedorostková, 2011). Různé výzkumy potvrdily význam přístupu k dolarům, jež znamenají cestu k vyšší životní úrovni a sociálnímu statutu (ECPAT UK, 2010). Na druhou stranu se zároveň však jedná o vysoce rizikovou činnost. Gutierrez Romero vzpomíná na svoji spolužačku ze základní školy, jež provozovala prostituci a v konečném důsledku byla zabita turistou. Důvodů pro její jednání bylo více, roli hrála chudoba i zneužívání ze strany vlastního otce. Osobní zkušenost se sexuálním zneužíváním je tedy také relevantní faktor. Kromě ekonomické deprivace je na Kubě také velkou potíží korupce. Novinářka problematiku dále rozvíjí a vysvětluje, jak lehce se děti vyhnou povinné

školní docházce. Učitelé jsou totiž velmi ochotni přijímat úplatky za omlouvání absencí, žáci se tak mohou věnovat prostituci. Gutierrez Romero dále upozorňuje na pokleslou kubánskou morálku. (Začalová, Nedorostková, 2011)

Mezi důležité faktory je tak opět řazena chudoba, avšak v jistých velmi specifických kubánských podmínkách, kdy obyvatelé prahnou převážně po odlišné měně, která jim zajistí nejen bohatší život, ale také lepší sociální status a kvalitnější služby. Dále je kladen důraz také na korupci, sexuální zneužívání a v neposlední řadě taktéž morálku

Krátkozraký postoj kubánské vlády tak brání jakémukoliv řešení či prevenci dětské prostituce. Mimoto, mnohými zákazy okleštěný život nenabízí mnoho perspektiv, proto si zdejší obyvatelé hledají různé cesty k relativně lepšímu životu. Diskriminace místních obyvatel dvojí měnou navíc situaci ještě zhoršuje.

5.3. Zhodnocení situace

Jak lze vidět, každá země latinskoamerického regionu se vyrovnává s dětskou prostitucí jinak. Brazílie a Kuba jsou si v tomto ohledu přesným opakem. Nesnáze existují na vícero frontách, obecně je však v Latinské Americe problém s legislativní rovinou dětské prostituce a zaměření se především na nejvíce viditelné problémy. K neblahé situaci však přispívá taktéž kulturní prostředí.

Nejvíce očividná propast mezi Kubou a Brazílií je snaha změnit svůj přístup. Brazílie je z tohoto hlediska rozhodně více aktivní, ačkoliv ne vždy se její úsilí setkává s úspěchem. Svůj problém si však přiznává, dokonce spolupracovala i s Dětským fondem UNICEF na programu *Sentinel*, jenž měl za cíl poskytnout potřebnou péči sexuálně zneužívaným a vykořisťovaným dětem (UNICEF, 2003). Překážkou na cestě k dobrým výsledkům je mnohdy všudypřítomná korupce. K jejímu překonání jsou zcela určitě třeba lepší způsoby vynucování práva. Je možná na místě klást si otázku, zda by bylo reálné přenést určitá formální práva a povinnosti také na nevládní organizace, jež svoji úlohu plní daleko přesněji, a vystavět tak propletenou síť boje proti dětskému sexuálnímu vykořisťování. V neposlední řadě je třeba apelovat na rodinu jako základní jednotku státu. V případě, že většina rodin je nefunkčních a objevuje se zde násilí nebo sexuální zneužívání, je nefunkční i stát, zvláště pak, jestliže k této choulostivé otázce zaujímá laxní přístup.

Kuba je s ohledem na dětskou prostituci specifický případ. Ačkoliv je tato problematika ukotvena v zákoně, jeho účinnost je diskutabilní, jestliže vládní představitelé

popírají samotnou existenci tohoto jevu. Je více než zřetelné, že jestli problém neexistuje, není co dále řešit. Zde je třeba ještě mnoha činů, aby se situace oficiálně zlepšila. Domnívám se však, že prosadit změnu režimu je daleko obtížnější krok, než-li prosadit důsledné uplatňování práva v Brazílii.

V obou zemích i celém latinskoamerickém regionu byl však vždy kladen velký důraz na chudobu, jež stála za bezpočtem případů vedoucích k prostituci dítěte. Zejména, když tato forma obživy s sebou nese vysoké příjmy. Chudoba, nezaměstnanost i války, tedy významné faktory v Latinské Americe, jsou globální témata a není zcela jasné, jak proti nim bojovat. Například chudobu řeší světové společenství již více než padesát let, přesto, výsledky jsou velice rozporuplné. Zahid Shahab Ahmed (2005) k tomu jen dodává, že vlády světa by měly investovat daleko více svých prostředků, aby dokázaly alespoň omezit nuzné podmínky dětí. Přinejmenším je nutné věnovat se těm faktorům, které lze snáze ovlivnitelné, zejména pokud jde o prevenci a zmírnění dopadů na děti se zkušeností prostituce.

5.3.1. Doporučení autorů

V první řadě Willis a Levy (2002) doporučují komplexní studie na zmapování dětské prostituce, a to na úrovni globální, národní, i samotných komunit. Studie mohou dále pomoci odhadnout rozsah jevu, identifikovat zcela konkrétní příčiny prostituce a posoudit míru nebezpečí, jakému jsou vystaveny. Výsledky by poté měly sloužit jako podklad k programům v boji proti dětské prostituci. Zahid Shahab Ahmed (2005) říká, že nejde pouze o programy, na základě studií je třeba zavést odpovídající zákony a politiky, aby děti byly co nejvíce chráněny. V Latinské Americe je však snaha o hlubší výzkumy zatím poměrně zanedbávána.

Bardin (2005) dále hovoří o nutnosti vytvořit pro děti lepší prostředí, především podporou míru a vzdělání. Shahab Ahmed (2005) také přidává možnosti sociální mobility a probouzení citlivosti k tématu a morálním hodnotám. Děti by měly být dále poučeny o své bezpečnosti, jak chránit své tělo i sebe před sexuálním vykořisťováním.

V případě prevence proti nemocem, zejména HIV/AIDS, Shahab Ahmed (2005) doporučuje kampaně, jež zdůrazní zranitelnost prostituujících dětí. Například v některé státy jižní Asie tyto nemoci vůbec nedávají do kontextu s prostitucí. Willis a Levy (2002) hovoří také o užívání prezervativů a jiných druhů antikoncepce a přístupu k centrům v oblasti plánovaného rodičovství.

Pokud jde o následnou péči o děti, doktor Paulo Serafini (2012) upozorňuje na naléhavou potřebu vzájemné spolupráce a sdílení vědomostí na poli dětské prostituce mezi národními a mezinárodními organizacemi, rodinnými centry i lékařskými společnostmi. Tato

provázanost by měla podpořit snahy o komplexnost resocializačních programů pro děti, jež by měly poskytovat ucelenou lékařskou i psychologickou péči.

Základem by měla být osvěta, vzdělávací programy, příznivé prostředí pro osobnostní růst, účinná právní ochrana dětí, důsledné stíhání pachatelů a v neposlední řadě také všestranné resocializační programy pro děti, které by jim měly pomoci v následném návratu k normálnímu životu a zařazení zpět do společnosti. Latinská Amerika má tak v této oblasti mnohé nedostatky a je otázkou, zda je bude chtít v budoucnu řešit.

Tato kapitola se věnovala specifickým podmínkám na Kubě a v Brazílii. Z výsledků vyplývá, že v oblasti řešení i prevence problematiky dětské prostituce vždy záleží na postoji samotného státu, stejně tak jako na legislativním úsilí. Velkým překvapením bylo v tomto kontextu kubánské popírání dětské prostituce, což lze připisovat socialistickému zřízení. Podstatným faktorem je u obou zmíněných zemí zejména chudoba, avšak přispívá k ní i sociální nestabilita a korupce.

ZÁVĚR

Dětská prostituce je palčivý celosvětový problém, o němž se sice hovoří, nicméně plně uspokojivé výsledky jsou prozatím v nedohlednu. Existuje stále více legislativní ochrany dětí, nicméně s postupující globalizací je problematika o to závažnější. Relativní zmenšení světových vzdáleností a novodobé technologie, které mají ulehčovat život většině populace, ulehčuje i fungování nezákonných aktivit. Tento fenomén si tak jistě zaslouží svoji pozornost a bližší zkoumání.

Za jednu z předních příčin prostituce se obecně považuje chudoba, jež stojí v popředí výzkumu této práce. Z globálního pohledu je kladen daleko větší akcent na chudobu, než jaký jsem původně předpokládala. Ve svých tezích jsem vycházela především z přesvědčení Provazníka, že chudoba je jedním z příčin, nikoliv však absolutně klíčová, neboť jak sám poznamenává, většina chudých nepopuzuje své dítě k prostituci. Nicméně, jak se zdá, s chudobou je provázána i spousta jiných faktorů. Rovněž je riziko prostituce větší v místech, kde chudoba vládne plošně, nikoliv tam, kde je jen několik chudších jedinců. Ukázalo se, že s chudobou je spojeno i významné množství dětí žijících na ulici, které provozují prostituci, aby přežili, přičemž takové děti jsou zvláště v Brazílii běžné. Dále jsou relevantní faktory jako dysfunkční rodinné prostředí nebo sexuální turismus a kulturní tradice, jež hrají roli také v Latinské Americe.

Dopady jsou různorodého charakteru, děti jsou především v ohrožení sexuálně přenosných nemocí, psychického traumatu a násilí. Jsou taktéž více náchylné k užívání návykových látek a sebevražednému chování.

Odborníci ke zlepšení situace doporučují především vzdělávací kampaně, neboť znalosti obyvatel Latinské Ameriky jsou mnohdy velmi nepřesné. Zároveň je kladen větší důraz na vládu k implementaci politik a programů na pomoc dětem. Zcela zásadní jsou také rehabilitační programy. Základem v prevenci je však vytvoření příznivého prostředí pro dětské členy společnosti.

SEZNAM LITERATURY

Knižní zdroje

BORNEMAN, Ernest. *Encyklopedie sexuality*. Praha: Victoria Publishing, 1994, 666 s. ISBN 80-856-0517-1.

BURČÍKOVÁ, Petra, Petra KUTÁLKOVÁ, Daniel HŮLE. *Cool je... vědět víc: ústavní výchova a rizika komerčního sexuálního zneužívání*. Vyd. 1. Praha: La Strada Česká republika, 2008, 6, 42, 4 s. ISBN 978-80-254-1524-5. Dostupné z: <http://www.strada.cz/cz/ke-stazeni-a-odkazy/publikace-a-vystupy-la-strada-cr>

DUFFOUR, Pierre. *Dějiny prostituce*. Olomouc: Fontána [Olomouc], 2003, 185 s. ISBN 80-733-6056-X.

ECPAT INTERNATIONAL. *Informe Global de Monitoreo de las acciones en contra de la explotación sexual comercial de niños, niñas y adolescentes*. Saladaeng Printing Co.Ltd., 2006. Dostupné z: <http://www.ecpat.net/resources>

ECPAT INTERNATIONAL. *THE COMMERCIAL SEXUAL EXPLOITATION OF CHILDREN IN LATIN AMERICA: Developments, progress, challenges and recommended strategies for civil society*. 2014. Dostupné z: http://www.ecpat.net/sites/default/files/Regional%20CSEC%20Overview_Latin%20America%20%28English%29.pdf

FŇUKAL, Miloš a David ŠEBESTA. *Regionální geografie Latinské Ameriky a Karibiku*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013, 77 s. Studijní opory. ISBN 978-802-4438-450.

HANUŠOVÁ, Jaroslava. *Násilí na dětech - syndrom CAN*. Praha: Vzdělávací institut ochrany dětí, 2006, 24 s. ISBN 80-869-9178-4.

MILFAIT, René. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2008, 210 s. ISBN 978-807-3673-208.

RINGDAL, Nils Johan. *Nejtěžší povolání světa: kapitoly z dějin prostituce*. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2000, 425 s. ISBN 80-723-9046-5.

SYROVÁTKA, Miroslav. *Manuál k předmětu Rozvojová ekonomie a politika*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2013.

VANÍČKOVÁ, Eva, Kamil PROVAZNÍK, Zuzana HADJ-MOUSSOVÁ a Jana SPILKOVÁ. *Sexuální násilí na dětech: výskyt, podoby, diagnostika, terapie, prevence*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1999, 118 s. ISBN 80-717-8286-6.

VANÍČKOVÁ, Eva. *Dětská prostituce*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 135 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 80-247-1138-9.

VITOVSKÁ, Jana. *Význam ľudského potenciálu v regionálnom rozvoji: Zborník vedeckých prác z medzinárodnej vedeckej konferencie*. Bratislava: Východoeurópska agentúra pre rozvoj n.o., 2012. ISBN 978-80-89608-06-5.

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání - pachatelé a oběti*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2000, 212 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 80-716-9795-8.

WEISS, Petr. *Sexuální zneužívání dětí*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2005, 264 s. Psyché (Grada Publishing). ISBN 80-247-0929-5.

Odborné články

ADLER, Libby. An essay on the production of youth prostitution. 2002.

BARDIN, Claudette. Growing up too quickly: Children who lose out on their childhoods. *Paediatr Child Health*. 2005, roč. 10, č. 5, s. 264-268. Dostupné z: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2722541/>

BOND, Lydia S. La dolorosa realidad de los niños de la calle. *Boletín de la Oficina Sanitaria Panamericana*. 1993, roč. 114, č. 2, s. 97-104.

CABRERA FADUL, Olga. Prostitución e indigencia en Santafé de Bogotá. *Profamilia: Planificación, población y desarrollo*. 1998, č. 16, s. 53-56.

CRAMER, Lisa A. a Ellen C. BERG. A Survival Analysis of Timing of Entry into Prostitution: The Differential Impact of Race, Educational Level, and Childhood/Adolescent Risk Factors. *Sociological Inquiry*. 2003, Vol. 73, No. 4. Dostupné z: [http://myweb.dal.ca/mgoodyea/Documents/Health%20and%20wellbeing/A%20survival%20analysis%20of%20timing%20of%20entry%20into%20prostitution%20Kramer%20Sociol%20Inq%202003%2073\(4\)%20511-28.pdf](http://myweb.dal.ca/mgoodyea/Documents/Health%20and%20wellbeing/A%20survival%20analysis%20of%20timing%20of%20entry%20into%20prostitution%20Kramer%20Sociol%20Inq%202003%2073(4)%20511-28.pdf)

CRELLIN, Olivia. Everybody preferred children. *New Internationalist*. 2013, Issue 467.

FINGER, Carla. Brazil pledges to eliminate sexual exploitation of children: New government reveals its plans to abolish sexual exploitation of children within 1 year. *THE LANCET*. 2003, Vol 361.

GATTÁS, Gilka Jorge Figaro, Claudia FIGARO-GARCIA, Tatiana Savoia LANDINI a Richard J. ESTES. Commercial Sexual Exploitation and Missing Children in the Coastal Region of Sao Paulo State, Brazil. *Journal of Applied Research on Children: Informing Policy for Children at Risk*. 2012, Vol. 3, Iss. 2. Dostupné z: http://digitalcommons.library.tmc.edu/childrenatrisk/vol3/iss2/10/?utm_source=digitalcommons.library.tmc.edu%2Fchildrenatrisk%2Fvol3%2Fiss2%2F10&utm_medium=PDF&utm_campaign=PDFCoverPages

KLATT, Thimna, Della CAVNER a Vincent EGAN. Rationalising predictors of child sexual exploitation and sex-trading. *Child Abuse*. 2014, vol. 38, issue 2, s. 252. DOI: 10.1016/j.chiabu.2013.08.019. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0145213413002500>

MAZURANA, Dyan a Khristopher CARLSON. The girl child and armed conflict. *United Nations: Division for the Advancement of Women*. 2006.

MCCLURE, Craig, Caitlin CHANDLER a Susan BISSELL. Responses to HIV in sexually exploited children or adolescents who sell sex. *The Lancet*. 2014, vol. 385, issue 9963, s. 97-99. DOI:

10.1016/S0140-6736(14)60979-X. Dostupné z:

<http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S014067361460979X>

RUMBLE, Lauren a Swati MEHTA. Assisting children born of sexual exploitation and abuse. *Forced Migration Review: Sexual violence: weapon of war, impediment to peace*. 2007, č. 27, s. 20-21.

Dostupné z: <http://www.fmreview.org/en/FMRpdfs/FMR27/full.pdf>

SACHS, Aaron. The Last Comodity: Child Prostitution in the Developing World. *World Watch Magazine*. 1994, vol. 7, č. 4, s. 24-30.

SARWAR, Salima a Uzzal Kumar KARMAKER. Assessment of Vulnerability of Boys: A Situation Analysis on Prostitution of Boys. *Child Rights International Network*. 2008. Dostupné z:

<http://www.crin.org/en/library/publications/bangladesh-situation-analysis-prostitution-boys>

SERAFINI, Paulo. Juvenile prostitution in Brazil: An international call to action on female sex trafficking. *International Journal of Gynecology*. 2012, vol. 118, issue 2. DOI:

10.1016/j.ijgo.2012.05.001.

SHAHAB AHMED, Zahid. Poverty, Globalization, Social Customs & South Asian Children in Prostitution. 2005. Dostupné z:

<http://www.humiliationstudies.org/documents/AhmedAsianChildrenProstitution.pdf>

SIRINGI, Samuel. East Africa to tackle high rates of child prostitution. *The Lancet*. 2002, roč. 9319, č. 359.

THOMAS, Katie. Sexual violence: weapon of war. *Forced Migration Review: Sexual violence: weapon of war, impediment to peace*. 2007, č. 27, s. 15-16. Dostupné z:

<http://www.fmreview.org/en/FMRpdfs/FMR27/full.pdf>

WILLIS, Brian M a Barry S LEVY. Child prostitution: global health burden, research needs, and interventions. *The Lancet*. 2002, vol. 359, issue 9315, s. 1417-1422. DOI: 10.1016/S0140-

6736(02)08355-1. Dostupné z: <http://linkinghub.elsevier.com/retrieve/pii/S0140673602083551>

ZAČALOVÁ, Pavla a Tereza NEDOROSTKOVÁ. Dětská prostituce – problém, o kterém se na Kubě nemluví. *Rozvojovka*. 2011, č. 4.

Internetové zdroje

Aktuálně - Úmluva o právech dítěte - unicef.cz. *UNICEF* [online]. 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.unicef.cz/aktualne/82292-umluva-o-pravech-ditete>

Co upravuje? - Právo na dětství. [online]. 2013 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.pravonadetstvi.cz/ochrana-prav-deti/co-upravuje/>

Country Case Study: Brazil | Communities and families | UNICEF. *UNICEF* [online]. 2003 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: http://www.unicef.org/infobycountry/index_9003.html

Děti v rámci vnější činnosti EU. *Evropská unie* [online]. 2008 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/human_rights_in_third_countries/133603_cs.htm

Euroskop.cz - Listina základních práv EU. EUROSOP. [online]. 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/204/sekce/charta-zakladnich-prav-eu/>

...: GEOGRAFIE LATINSKÉ AMERIKY ... UPOL [online]. 2009a [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://rgla.upol.cz/state.php?name=Brazilie>

...: GEOGRAFIE LATINSKÉ AMERIKY ... UPOL [online]. 2009b [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <http://rgla.upol.cz/state.php?name=Kuba>

Child prostitution | Humanium for Children Rights. [online]. 2011 [cit. 2015-03-14]. Dostupné z: <http://www.humanium.org/en/child-prostitution/>

Child Sex Tourism in Cuba. ECPAT UK. [online]. 2010 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.ecpat.org.uk/sites/default/files/cuba05.pdf>

Impact of Armed Conflict on Children. UNICEF [online]. 2014 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.unicef.org/graca/>

Komerční sexuální zneužívání dětí - Dokumenty - Ministerstvo vnitra České republiky. *Ministerstvo vnitra České republiky* [online]. 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/komercni-sexualni-zneuzivani-deti-dokumenty.aspx>

Kuba | Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Ministerstvo zahraničních věcí České republiky* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/jnp/cz/encyklopedie_statu/stredni_amerika/kuba/

Lidskoprávní úmluvy ve světě - Lidská práva. [online]. 2014 [cit. 2015-04-01]. Dostupné z: <http://www.lidskaprava.cz/student/uvod-do-lidskych-prav/interaktivni-mapy/lidskopravni-umluvy-ve-svete>

Life under the poverty line pushes Cameroon's children into prostitution at a very young age | ECPAT International. ECPAT [online]. 2014 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.ecpat.net/news/life-under-poverty-line-pushes-cameroon-s-children-prostitution-very-young-age>

LINHARTOVÁ, Karolína. Děti v ozbrojených konfliktech | Rozvojovka.cz. *Rozvojovka* [online]. 2011 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.rozvojovka.cz/analyzy/23-deti-v-ozbojenych-konfliktech.htm>

Listina základních práv a svobod. *Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky* [online]. 2014 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Ministra: prostitución infantil no es un problema en Cuba | Cubanet. [online]. 2013 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: <http://www.cubonet.org/actualidad/ministra-prostitucion-infantil-no-es-un-problema-en-cuba/>

MPSV.CZ : Činnost MPSV v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2014a [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/19923>

MPSV.CZ : Legislativa a systém sociálně-právní ochrany. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2013a [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14304>

MPSV.CZ : Národní strategie ochrany práv dětí a Akční plán k naplnění Národní strategie. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2013b [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14308>

MPSV.CZ : Statistiky. *Ministerstvo práce a sociálních věcí* [online]. 2014b [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/7260>

MUDR. VANÍČKOVÁ, Eva, CSc. Deklarace práv dítěte. [online]. 2009 [cit. 2014-11-23]. Dostupné z: <http://icv.vlada.cz/cz/tema/deklarace-prav-ditete-63749/tmplid-560/>

Národní program boje proti AIDS v České republice. [online]. 2011a [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.aids-hiv.cz/aids/oaid.html>

Národní program boje proti AIDS v České republice. [online]. 2011b [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.aids-hiv.cz/aids/prenos.html>

Obecné zásady EU v oblasti práv dítěte. *Evropská unie* [online]. 2010 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: http://europa.eu/legislation_summaries/human_rights/human_rights_in_third_countries/133604_cs.htm

OSN Praha: Lidská práva. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005b [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/>

OSN Praha: Nástroje na ochranu lidských práv. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005c [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=6>

OSN Praha: Rada pro lidská práva. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2007 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/lidska-prava/?kap=7&subkap=34>

OSN Praha: Rozvojové cíle MDGs. *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2005a [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zaber/?i=205>

OSN Praha: Zprávy - Zvláštní zasedání Valného shromáždění OSN o problematice dětí (New York, 8. - 10. května 2002). *Informační centrum OSN v Praze* [online]. 2002 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/zpravodajstvi/zpravy/zprava.php?id=842>

Paradoxy života na Kubě. Dvojí měna a skoro žádné mobily | Aktuality | Lidovky.cz. [online]. 2014 [cit. 2015-03-22]. Dostupné z: http://cestovani.lidovky.cz/paradoxy-zivota-na-kube-dvoji-mena-skoro-zadne-mobily-pdo-/aktuality.aspx?c=A140306_104238_aktuality_ape

Prerana Anti-Trafficking, Mumbai. [online]. 2015 [cit. 2015-03-19]. Dostupné z: <http://www.preranaantitrafficking.org/>

TESAŘ, Michael. Posttraumatická stresová porucha | oPsychologii.cz. [online]. 2014 [cit. 2015-03-20]. Dostupné z: <http://www.opsychologii.cz/clanek/46-posttraumaticka-stresova-porucha/>

The World Factbook. *The World Factbook* [online]. 2014 [cit. 2015-03-21]. Dostupné z: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/br.html>

Tiskové zprávy 2005-2006. [online]. 2005 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: http://www.nasedite.cz/cs/nadace_a_media/tiskove_zpravy_2005_2006/512-skutecny_rozsah_fenomenu_sexualne_zneuzivanych_deti_v_cr

Trestné činy proti rodině a mládeži, HLAVA ŠESTÁ - Trestní zákon č. 140/1961 Sb. [online]. 2009 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://zakony.kurzy.cz/140-1961-trestni-zakon/cast-2-hlava-6/>

Úmluva o právech dítěte | Vláda ČR. *Vláda České republiky* [online]. 2008 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://www.vlada.cz/cz/ppov/rlp/dokumenty/zpravy-plneni-mezin-umluv/umluva-o-pravech-ditete-42656/>